

Važnost obiteljskog odgoja i novih medija u oblikovanju osobnost djece

Vlahinić, Nika

Master's thesis / Diplomski rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:790517>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI

NIKA VLAHINIĆ

**VAŽNOST OBITELJSKOG ODGOJA I
NOVIH MEDIJA U OBLIKOVANJU
OSOBNOSTI DJECE**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2019.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
HRVATSKI STUDIJI
ODSJEK ZA KOMUNIKOLOGIJU

NIKA VLAHINIĆ

**VAŽNOST OBITELJSKOG ODGOJA I
NOVIH MEDIJA U OBLIKOVANJU
OSOBNOSTI DJECE**

DIPLOMSKI RAD

Mentorica: doc. dr. sc. Lana Ciboci

Zagreb, rujan, 2019.

Sažetak

Tema diplomskog rada je važnost obiteljskog odgoja i novih medija u oblikovanju osobnosti djece. Svaka obitelj i njezini članovi, naročito roditelji, imaju prema vlastitom djetetu neprocjenjivu ulogu, odgovornost, ali i obavezu. Obiteljska je zajednica mjesto gdje dijete kroz odgoj oblikuje karakter, narav i ponašanje. Ovim se radom želi ukazati kako pomoću odgoja dijete postaje samostalno, odgovorno i samostalno, izgrađujući tako cjelovitu osobnost. Oblikovanje osobnosti zahtjeva posebnu pozornost s obzirom na promjene u suvremenom svijetu, od načina komunikacije, obrazovanja te sve češće upotrebe novih medija. Utjecaji iz okoline i novih medija znatno utječu na dječje ponašanje, stavove, ali i na njihov karakter. Novi mediji, osim što su postali sastavni dio obiteljskog doma, jedan su od najvažnijih socijalizacijskih čimbenika. Djeca su zaokupirana internetom i društvenim mrežama poput *Facebooka* i *Instagrama*. Na internetu djeca pronalaze uzore i idole zaboravljajući pritom na temeljne vrijednosti stečene u obitelji. Virtualni svijet nameće im moderne koncepte života, poželjnog ponašanja i pomućenih vrijednosti, u kojem gube jedinstvenost i obilježja osobnosti. Stoga obitelj i roditelji moraju preuzeti odgovornost za odgoj djeteta kako bi ono, bez obzira na niz društvenih promjena i manipulacija koje su dio virtualnog svijeta, zadržalo zdrave životne navike i vrijednosti te steklo samopouzdanje i ispravnu sliku o sebi.

Ključne riječi: obitelj, odgoj, osobnost, novi mediji, djeca, društvene mreže

Sadržaj

1.Uvod.....	1
2.Obiteljski odgoj.....	2
2.1 Odgojni stilovi roditelja.....	4
2.2 Komunikacija u obitelji.....	5
2.3 Problemi suvremene obitelji i kriza odgoja.....	7
3.Osobnost i faktori njenog formiranja.....	10
3.1 Moralni razvoj djeteta.....	10
3.2 Vrijednosti, odgoj i novi mediji.....	11
4.Obilježja novih medija.....	12
4.1 Novi mediji i njihova važnost u životima djece.....	14
4.2 Pozitivni i negativni učinci novih medija.....	17
4.3 Dijete, roditelj i internet.....	19
4.4 Medijsko obrazovanje.....	21
5.Methodologija istraživanja.....	23
6.Rezultati istraživanja.....	23
6.1 Osnovne/opće informacije o roditeljima.....	24
6.2 Odgojne metode i postupanje s djecom.....	29
6.3 Novi mediji, dijete i roditelj.....	38
7.Rasprava	40
8.Zaključak.....	41
9.Literatura.....	44
10.Prilog.....	50

1. Uvod

Obiteljska zajednica mjesto je u kojem dijete već u ranom uzrastu usvaja vrijednosti i gradi stavove, a roditelji su, kao glavni odgojitelji, dužni djetetu pružiti ljubav, pažnju i razumijevanje te mu poslužiti kao primjer i uzor primjenjujući ispravne oblike ponašanja koji će mu pomoći da oblikuje stabilnu i zdravu osobnost. Oblikovanje osobnosti i razvoj djeteta danas je postao zahtjevan i težak proces s obzirom na to da su djeca okružena brojnim informacijama i medijima koji su postali svojevrsni odgojitelji današnjih mladih generacija.

Promjene unutar funkcioniranja i odnosa suvremenih obitelji, kao i samog odgoja, izrazito su vidljive. Danas djeca odrastaju pod sve značajnijim utjecajem medija, a posebice interneta. Upravo iz tog razloga, na obitelji kao najzaslužnijoj zajednici za cjeloviti razvoj osobnosti djeteta, stoji poprilično težak izazov, a to je da ga nauče ispravnim životnim vrijednostima poput samopoštovanja, odgovornosti i marljivosti te da se u budućnosti olako ne prepušta mogućim manipulacijama medijskog sadržaja kao i onih koje dolaze iz okoline i društva. Jedna od prepreka koja se pojavljuje za obitelji jest izravno povezana s novim medijima koji mogu vrlo lako ostaviti psihičke ili fizičke posljedice tijekom procesa sazrijevanja.

Novi su mediji u posljednjih nekoliko zaokupirali mlađe generacije koje sve više slobodnog vremena provode ispred ekrana. Roditelji su usredotočeni na vlastite karijere i poslove, a manje na odgoj i odrastanje djeteta. Uz sve navedeno, javljaju se i krize u odgoju, od načina i nedostatka komunikacije, manjka brige i pažnje prema djetetu, ekonomskih problema, problema u odnosu roditelja ili partnera te prepuštanje odgoja odgojno-obrazovnim institucijama, dadiljama ili drugim članovima obitelji. Roditelji moraju biti svjesni njihove uloge i važnosti koju imaju u oblikovanju djetetove osobnosti. Oni su ti koji trebaju dijete svakodnevno i pravilno usmjeravati da postane zrela, samostalna, sposobna i odgovorna osoba. Upravo ćemo ovim radom nastojati ukazati kolika je uistinu važnost obiteljskog odgoja, ali i novih medija koji su zasigurno postali jedan od glavnih socijalizacijskih čimbenika tijekom odrastanja.

2. Obiteljski odgoj

Prema Anti Vukasoviću (2013: 255) odgoj, osim što je bitna odrednica ljudskog života i ponašanja, podrazumijeva „proces razvijanja, izgrađivanja i oblikovanja čovjeka kao ljudskoga bića. Dugotrajan je i vrlo složen proces. Zahvaća sve sfere čovjekova života: racionalno–spoznajnu, osjećajno–vrijednosnu i voljno–djelatnu.“ Marko Stevanović definira odgoj (2000: 51) kao sustav aktivnosti, djelatnosti i procesa (prenošenja i usvajanja znanja, navika i dr.) u kojima piše da njegovi subjekti u interakciji i komunikaciji planiraju, organiziraju, ostvaruju, vrednuju i usmjeravaju razvoj. Odgoj bi, dakle, prema Stevanoviću trebao biti usmjeren prema oblikovanju intelektualnih snaga i sposobnosti, usvajanju znanja i vještina te oblikovanju ličnosti i karaktera, odnosno pogleda na svijet i stvaranje zdrave slike o sebi i vlastitim osjećajima. Potrebno je osobito istaknuti razdoblje adolescencije jer tada mladi u velikoj mjeri pokazuju „visoki stupanj samostalnosti, kritičnosti, otvorenosti, nezavisnosti, bunta, revolucionarnosti i slično“ (Stevanović, 2000: 41). Ipak, ono što autor napominje jest da oni, referirajući se pritom na djecu, i dalje žele čvrstu, homogenu obitelj u kojoj će imati oslonac i kojoj se uvijek mogu vratiti. Naime, obitelj koja je homogena lakše će stvoriti osjećaj uzajamne povezanosti i odgovornosti, iskrenosti i srdačnosti među njenim članovima (Stevanović, 2000: 41).

Činjenica je kako su na obitelj stavljeni zahtjevni tereti odgajanja mlade ličnosti. Jedan od tereta za obitelj i roditelje proizlaze iz novih medija gdje se djeci istovremeno predstavljaju i nameću moralni koncepti ponašanja i fizičkog izgleda s kojima se ne znaju nositi. Stoga, roditelji suočeni s takvom vrstom izazova moraju osigurati pravilan odgoj ulažući više vremena i napora kako bi dijete oblikovalo zdravu predodžbu i sliku o sebi, obitelji, prijateljima, okolini, svijetu te svim vrijednostima stečenim u djetinjstvu. To se može postići komunikacijom, razumijevanjem i poštovanjem te predanošću samih roditelja, naglašava Vukasović (2013: 255) koji također smatra da obiteljska zajednica treba biti mjesto gdje se dijete u svakom trenutku može slobodno izraziti i podijeliti svoju bol, brigu, radost i uspjehe.

2.1. Odgojni stilovi roditelja

Uspješnost odgoja uvelike ovisi o metodama, postupanju i ponašanju roditelja. Svaki roditelj svojim ponašanjem i reakcijama postaje primjer djetetu. Roditeljska uključenost i

briga tijekom odrastanja i sazrijevanja uvjet je koji se treba ispuniti ako se želi odgojiti samostalna, zrela i odgovorna osoba. O roditelju ovisi u kojem će smjeru dijete ići i na koji način će se odgoj odraziti na njega, u smislu djetetova razvoja. Roditelji, dakle, moraju biti svjesni da će se vlastitih postupaka i vještina u samom procesu odgoja.

Postoje različiti odgojni stilovi koje roditelji primjenjuju i svaki od tih stilova utječu na razvoj osobnosti djeteta. Autoritarni odgojni stil, kako ističe Renata Zdenković (2012), naziva se još krutim ili strogim odgojnim stilom. Autoritarni roditelj, kako napominju Zlatko Miliša i Mirela Tolić (2010: 138), misli kako jedino on zna odgovore na sva pitanja i kako djeca samo moraju slijediti njegova uputstva. Za ovakvu vrstu odgoja karakteristično je da su roditelji fokusirani na postavljanje granica i pravila te na kažnjavanje ukoliko dijete ne ispoštuje ili prekrši pravilo ponašanja (Zdenković, 2012). Odnos između roditelja i djeteta temelji na odnosu nadređenosti i podređenosti. Djeca koja su pod autoritativnim stilom odgoja često su nesigurna, povučena ali mogu biti i agresivna. Renata Zdenković (2012) ističe kako su djeca nad kojima se provodi strogi odgoj u većini slučajeva nepovjerljiva, nesigurna, neuspješna u rješavanju problema te se stalno brinu kako udovoljiti roditelju, umjesto vlastitim težnjama.

Drugi odgojni stil koji roditelji preferiraju jest permisivan, odnosno popustljiv odgojni stil (Zdenković, 2012). Kada je riječ o popustljivom stilu dijete se, naglašavaju Miliša i Tolić (2010: 138), stavlja u centar pozornosti i ono diktira želje i interese svojim roditeljima ili okolini. Roditelji koji prakticiraju navedeni stil su u pretjeranoj mjeri emocionalno osjetljivi prema djetetu pružajući mu veliku ljubav, podršku i emocionalnu toplinu (Zdenković, 2012). Za permisivan odgojni stil karakteristično je da roditelji postavljaju male zahtjeve te da slabo kontroliraju dijete i ne postavljaju granice u djetetovom ponašanju, nastojeći zadovoljiti sve zahtjeve i želje djeteta. Takva djeca su često nesigurna i nesnalažljiva, impulzivna, slabe samokontrole, sklona agresivnosti kada se susretnu s ograničenjima i trenutačnom neispunjavanju želja i zahtjeva (Zdenković, 2012).

Zdenković (2012) također spominje i indiferentan, odnosno zanemarujući odgojni stil, koji označava prisutnost emocionalne hladnoće kod roditelja kao i nedostatak kontrole. Ono što je karakteristično za indiferentan odgojni stil jest činjenica da roditelji postavljaju male zahtjeve i očekivanja. Nezainteresirani su za djetetove aktivnosti i svakodnevicu te su često zaokupljeni isključivo sami sobom (Zdenković, 2012). Ono što je problematično kod zanemarujućeg odgojnog stila jest da roditelji rijetko iskazuju ljubav i toplinu, a rezultat koji

se time dobiva jest taj da je dijete često neposlušno, neprijateljski nastrojeno te sklono delikventnim oblicima ponašanja. Dijete koje se zanemaruje često je nesigurno, sramežljivo i promijenjivog raspoloženja (Zdenković, 2012).

Stil kojemu bi svi trebali težiti, smatra Zdenković (2012), jest autoritativni odgojni stil koji se još naziva i demokratskim ili dosljednim. To je stil koji kombinira čvrstu roditeljsku kontrolu uz puno emocionalne topline i podrške. Demokratski odgoj, kako ističu Miliša i Tolić (2010: 138) dozvoljava izbor između različitih alternativa, poštovanje autoriteta znanja, afirmiranje pozitivnih odgojnih primjera, kritičnosti i kreativnosti. Roditelji kroz autoritativni odgojni stil postavljaju realne zahtjeve i očekivanja koja su primjerena djetetovoj dobi, redovito provode nadzor i imaju čvrstu kontrolu nad djetetovim nepoželjnim obrascima ponašanja, uz ljubav, podršku i emocionalnu toplinu (Zdenković, 2012). Takvi roditelji potiču djetetovu znatiželju, kreativnost, samouvjerenost i nezavisnost emocija te vode računa o djetetovim osjećajima. Demokratski odgoj podrazumijeva percepciju odgovornosti za vlastite postupke jer samo se tako stvara međusobno povjerenje (Miliša, Tolić, 2010: 138)

Zaključno, kako bi dijete razvilo zdravu i zrelu ličnost ono zahtijeva ponajprije više pažnje, brige i roditeljske angažiranosti. Dijete treba poticati i usmjeravati odgovornim i konstruktivnim metodama i odgojnim stilovima, ne priječiti njegov razvoj i pomoći mu da svojim ponašanjem postane primjer drugima. Zanemarivanje djeteta i odgojnog procesa može dovesti do posljedica neugodnih kako za dijete tako i za cijelu obitelj. Dragan Nimac (2010: 30) zato ističe da ono što obitelj prenese kada je riječ o ponašanju, lako se ne zaboravlja i postaje sastavni dio osobnosti i razmišljanja, stvara stav i daje orijentaciju u životu.

2.2. Komunikacija u obitelji

Temeljit i svrsishodan odgoj danas je bez međusobne komunikacije unutar obitelji nemoguće ostvariti. Komunikacija je nužna kada govorimo o djetetovoj osobnosti. Dijete i roditelj kroz komunikaciju ostvaruju otvorenost, iskrenost i razumijevanje. Atmosfera u obitelji i način razgovaranja među članovima, a naročito u odnosu djeca-roditelji, iznimno je važan segment u samom procesu odgoja i razvijanja mlade osobe. Stevanović (2000: 526) zato naglašava da je puni i pravi život u obitelji bez komunikacije skoro nemoguć, naročito kad je u pitanju odgoj djece školske dobi. Dobra će komunikacija roditeljima omogućiti nadzor nad djecom u izvršavanju svakodnevnih obaveza i ponašanja. Uz to, djeca će se osjećati sigurnije i emocionalno uravnoteženije. Komunikacija će omogućiti podršku, suradnju te lakše rješavanje problema (Stevanović, 2000: 526). U komunikacijskim se

vezama ostvaruje naklonost, povjerenje, empatija i dublje upoznavanje. Komunikacija je također nužna kao sredstvo u rješavanju nesporazuma i konflikata. Ona se može definirati kao proces razmjene poruka između dvaju ili više subjekata, s ciljem prenošenja određenog sadržaja. Subjekti se najčešće u komunikaciji služe govornim stilom te koriste neverbalne elemente komuniciranja koristeći tako pokrete ruku, očiju, mimiku ili gestikulacije kako bi što bolje objasnili, uvjerali i izrazili vlastita razmišljanja (Stevanović, 2000: 525).

„Komunikacija se primarno uči u obitelji. Znanja i iskustva komuniciranja stvaraju se u interakciji djeteta s članovima obitelji. U razvojnoj dobi dijete traži stalnu prisutnost roditelja i međusobnu komunikaciju na svim razinama, ono tako uči i usvaja životna umijeća.“ (Kordić, Vuković, 1998 prema Lebedina-Manzoni, Delić, Žižak, 2001: 154). Osobni rast djeteta zahtijeva aktivno slušanje od strane roditelja. Djeca žele da ih roditelji čuju i saslušaju, pomognu im i odgovore na zamršena životna pitanja i situacije s kojima se susreću.

Komunikacija je zasigurno potrebna u obitelji kako bi se stvorila dodatna povezanost između roditelja i djeteta. Pavao Brajša (1996: 25) navodi nekoliko razina komunikacije, a to su „informativna, osobna, kontaktna i apelativna razina“. Brajša (1996: 25-26) opisuje razine komunikacije ističući kako na informativnoj razini nešto kazujemo, pitamo i odgovaramo. Izražavanje nade, straha ili želja, uvjeravanje i priznavanje događa se na osobnoj razini, dok je na kontaktnoj razini fokus stavljen na savjetovanje, upozoravanje, ohrabivanje i ispričavanje. Apelativna razina obuhvaća zapovijedanje, zabranjivanje, dozvoljavanje i oklijevanje (Brajša, 1996).

Zapovijedanje, naređivanje, prijetnje, optuživanje, ignoriranje, zadirkivanje, ismijavanje, vrijeđanje ima negativan utjecaj na odgoj djeteta i razvoj osobnosti. Poželjno je da dijete doživljava roditelje kao autoritet, kao adekvatnog i zrelog sugovornika koji će ga u svakom trenutku znati smiriti, utješiti, savjetovati, usmjeriti i potaknuti. Kako bi se ostvarila kvalitetna komunikacija u obiteljskoj zajednici, potrebno je otvoriti više prostora za iskrenost te argumentirano iznošenje mišljenja i stavova. Kako navodi Brajša (1996: 14), „razgovorom postizemo, na kraju, i bitno obilježje osobnosti, a to jest njena individualizacija. Postajemo samostalni i odlučni, a prestajemo biti nesamostalni i neodlučni.“ Kordić i Vuković (1998 prema Lebedina-Manzoni, Delić, Žižak, 2001: 154) dodatno napominju da su interakcija i komunikacija poticaji i smjernice djeci prilikom sazrijevanja, odnosno konstruktivni činitelji dječjeg razvoja. Kroz komunikaciju roditelji i djeca izgrađuju i ostvaruju odnos povjerenja, iskrenosti, zajedništva i uvažavanja.

2.3. Problemi suvremene obitelji i kriza odgoja

Premda obitelj ima najvažniju ulogu u odgoju, psihosocijalnom rastu i razvoju djeteta, roditelji se susreću s nizom promjena i problema u odnosu prema vlastitim djetetom i ostalim članovima obitelji. Kako ističe Dubravka Maleš (2012), gospodarski, socijalni i moralni kontekst suvremenog zapadnog društva proizveo je značajne promjene unutar obitelji. Te se promjene odnose prije svega na borbu roditelja za egzistenciju čitave obitelji, nedovoljno vremena i osjetljivosti za potrebe djece, nedovoljnog pronalaženja vremena za kvalitetno provođenje slobodnog vremena i komunikaciju s djetetom. Za postmodernu obitelj za razliku od one tradicionalne uočljiva je tendencija prema dominaciji osobnih interesa, dok je opće dobro u drugom planu (Maleš, 2012). Pa je u tom smislu i odgoj djeteta stavljen na drugo mjesto jer roditelji nisu u mogućnosti djeci pružiti poticajno okruženje i dati smjernice za osobni rast i razvoj.

Suvremena je obitelj stavljena pred brojne kušnje i izazove koji se, nažalost, odražavaju na djecu i njihovom odrastanju. Djeca oslonce pronalaze na ulici, u medijima, ispred ekrana mobitela i računala, prepuštajući se tako negativnim sadržajima i besperspektivnim težnjama. Posljedice su kasnije vidljive na njihovom ponašanju koje podrazumijeva sramežljivost, povučенost, agresivnost, manjak samopouzdanja i odgovornosti. Roditelji imaju sve manje vremena za vlastito dijete, okupirani su poslovima, karijerama te vlastitim ambicijama. Ekonomski stres pogađa brojne obitelji koje ne mogu djeci priuštiti sve ono što bi htjeli i željeli. Maleš (2012) naglašava kako muškarci i žene teže profesionalnom napredovanju i materijalnom blagostanju, dok se tradicionalne obiteljske vrijednosti zanemaruju. Maleš (2012) nadodaje da se članovi obitelji sve češće nalaze u procjepu između zadovoljavanja vlastitih individualnih potreba i želja te onih potreba vezanih uz obiteljski život.

Ono što napominje Ivan Uldrijan (2011: 174) kao jedan od problema društva i obitelji općenito jest to da se javlja „rastuća polarizacija između bogatih i siromašnih obitelji“. Prezauzeti roditelji prebacuju odgovornost za odgoj svoje djece na dadilje, bake, odgojno-obrazovne ustanove i na samo dijete. Zlatko Miliša i Jelena Zloković (2008: 43) ističu kako je „odgojna i emocionalna abdikacija obitelji evidentna“ ukazujući pritom na to kako se sve češće prebacuje odgovornost, emocionalna podrška te odgojna funkcija na druge ustanove. Prema djetetu se na taj način iskazuje krajnja nebriga, ignoriranje njegovih potreba kao i prepuštanje djeteta samome sebi ili (ne)poznatim ljudima (Miliša, Zloković, 2008: 43).

Roditelji će danas radije, kako ističu Miliša, Tolić i Vertovšek (2010: 18 prema Uldrijan, 2011: 175), „kupiti televizor ili računalo, automobil ili mu, pak sagraditi kuću, umjesto da dugotrajnije i strpljivo ulažu u razvoj njegova samopouzdanja“. Činjenica koju navodi Uldrijan (2011: 175), a koja se tiče oblikovanja karaktera i osobnosti, jest da „djeca više ne provode svoje slobodno vrijeme na otvorenom, već su iz dnevnih boravaka u svome domu prešla na dokoličarenje u svojim sobama“. Prijateljstva, druženja i razgovori postaju tek sporedna i usputna stvar s obzirom na to da se djeci nude brojni drugi sadržaji, od interneta, televizije, mobilnih uređaja i tableta koji su im postali glavna zanimacija, a roditelji u tome što je poprilično zabrinjavajuće ne vide problem ili ga nastoje zanemariti. Djeca tako pronalaze vrijednosti, smisao i primjere u okolini koja polako gubi temeljne vrednote koje se uče u obitelji i na primjeru roditelja.

Dinamika suvremenog obiteljskog života, kako navodi Stevanović (2000: 515), „znatno se razlikuje od one iz prethodnog razdoblja“. Čitava svakodnevica, brzina i ritam života utječe na odrasle pa samim time i na one najmlađe. Činjenica je da uz obitelj i cjelokupna okolina - društvo i mediji - utječu na oblikovanje razmišljanja i stavova. Međutim, važno je za napomenuti da se bez obzira na novonastale promjene u privatnim i poslovnim životima roditelja od njih očekuje stalna spremnost. Očito je, kako ističe Maleš (2012), da je današnji odgoj postao vrlo zahtjevan i osim što traži od roditelja odricanje, vrijeme, strpljenje i razumijevanje, također je potrebno određeno znanje i vještine u odnosu prema djetetu. Teško je, dakle, naglašava Maleš (2012), udovoljiti svim zahtjevima suvremenog odgoja. Međusobni odnosi članova obitelji su, kako napominju Miliša i Zloković (2008: 129), „sve manje intimni i gube se nekadašnji intenzivni kontakti, ne samo sa širom već i užom obitelji“. Ono što dodatno naglašavaju jest i činjenica kako suvremeni komercijalizirani svijet urušava roditeljski autoritet, a posljedica koja se javlja jest gubitak temeljnog emocionalnog oslonca.

Manjak suosjećanja i vremena za mladog čovjeka očigledan je problem, a sazrijevanje mladih sposobnih i samostalnih generacija koje će jednog dana imati određenu ulogu u vlastitim obiteljima, krugu prijatelja i društvu općenito dovedeno je u pitanje. Pritisci iz okoline (medija, društva) su sve veći, a njihova stabilnost i razvoj bez podrške roditelja zasigurno neće krenuti u pravom smjeru.

3. Osobnost i faktori njenog oblikovanja

Randall J. Larsen i David M. Buss (2005) definirali su osobnost ili ličnost kao više ili manje stabilnu i trajnu organizacija karaktera, temperamenta, intelekta i fizičke konstitucije neke osobe koja opisuje jedinstven način prilagodbe toga pojedinca okolini, naglašavajući da se ona iskazuje stilom života, ponašanjem pojedinca, načinom njegova/njezina razmišljanja i iskazivanja osjećaja. Larsen i Buss (2005) dodatno naglašavaju kako je osobnost čovjeka relativno stabilna te kako osobnost podliježe različitim utjecajima iz okoline rezultirajući čestim promjenama ponašanja, naročito u razdoblju adolescencije. Dakle, osobnost nije statička pojava, već dinamičan proces. Presudnu ulogu u oblikovanju osobnosti ima pravilan obiteljski odgoj. Obiteljski odgoj, napominje Stevanović (2000: 40), nužan je „kako bi dijete svoje dispozicije pretvorilo u sposobnosti i kako bi u što većoj mjeri razvilo svoj individualitet i stvaralačko/kreativno izražavanje, postalo samostalna, nonkonformistička, autonomna i stvaralačka ličnost“. Stoga je briga koja polazi iz obitelji nužan preduvjet u izgrađivanju cjelovite i svestrane ličnosti, kao i to da dijete najbrže usvaja karakter vlastitih roditelja, njihov svjetonazor, mišljenja o raznim temama i događajima, emocionalne reakcije i niz drugi životnih dimenzija koje može primjetiti u ponašanju majke i oca (Stevanović, 2000: 494).

Kako stoji u Preporukama za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija (2016: 6) roditelji su primarni i najvažniji odgajatelji svoje djece. Usprkos najboljim željama, složenost života kao i svakodnevna opterećenost drugim ulogama i odgovornostima otežava odgojnu ulogu roditelja. Naime, roditelji nemaju dovoljno vremena za ulaganje u emocionalni i socijalni razvoj djeteta. Danas se može primjetiti kako je oblikovanje dječje osobnosti vrlo zahtjevan i niti malo lagan proces s obzirom na probleme unutar obitelji, krizu odgoja, prevelike izloženosti i okupiranosti medijima, brojnim sadržajima i porukama koje djeca slušaju, gledaju i čitaju te koje u konačnici ostavljaju trag na djeci. Činjenica je kako vrijeme novih tehnologija, interneta i brojnih društvenih mreža dovodi do toga da su upravo novi mediji postali odgajatelji djece 21. stoljeća. Djeci se putem novih medija nastoje usaditi stavovi, vrijednosti i mišljenja o sebi i svijetu u kojem žive. Miliša i Zloković (2008: 11) u tom smislu spominju „samoproglashene eksperte (zapravo vrsne krojače duhovnih odijela djece i mladih), koji nude brojne načine bijega od stvarnosti pa tako i bijega od sebe samoga“.

Djeci se putem novih medija sugeriraju različite metode i savjeti kako živjeti, prikazuju im se ideali i uzori koji posjeduju fizičku ljepotu, slavu, moć, bogatstvo i luksuz. Na taj ih se način uvodi u nerealan i virtualni svijet prepun zamki i opasnosti. Miliša i Zloković (2008: 87) navode kako je nametanje životnih stilova, izgleda i načina ponašanja usmjereno prema tome da se unište svi oblici individualnosti mladih ljudi, koji uzore pronalaze u poznatim glumcima, blogerima, manekenkama i pjevačima, pokušavajući imitirati njihov stil odijevanja, ponašanje te koji na taj način žele postati njihova kopija. Autori dodatno napominju kako djeca i mladi često nisu svjesni takvih utjecaja pa umjesto da razvijaju osobnost koja je jedinstvena, postaju loše kopije nečega što „već samo po sebi ionako nije iskreno i originalno“ (Miliša, Zloković, 2008: 87). Pregršt saznanja djeci stvaraju pomutnju u glavi, što rezultira nedostatkom samopouzdanja i svjesnosti vlastitih vrijednosti i kvaliteta. Stoga vrlo važnu funkciju u kontroliranju i ukazivanju na internetske sadržaje imaju roditelji. Oni su ti koji moraju preuzeti odgovornost te svakodnevno s djecom razgovarati i učiti ih o tome koliko sadržaji mogu imati negativan učinak na njih s obzirom na broj informacija koje su vrlo često lažne, manipulativne, nepotpune i netočne.

Stoga je glavna zadaća na roditeljima koji moraju biti spremni i sposobni odgojiti osobu koja će se znati samostalno i kritički postaviti pred sadržajima i stranicama koje posjećuje i koriste. Djeca u tom smislu ne smiju ni u kojem slučaju biti prepuštena samoodgoju, naročito zbog toga što u ranoj fazi života još ne znaju ispravno prosuditi što je za njih dobro ili loše, osobito zbog činjenice da novi mediji obiluju fiktivnim informacijama koje se kriju u reklamama, videozapisima, igricama i fotografijama koje vrlo lako zapamte i nastoje imitirati. Roditelji moraju biti uključeni i aktivni kada je riječ o medijskom odgoju djeteta. Vrlo je važno da roditelji shvate ulogu njih samih u razvijanju vlastitog djeteta, njegove osobnosti i identiteta prepoznavajući potencijale i ambicije, kako bi sada i u budućnosti nizali uspjehe u školovanju, radu te kako bi gradili korektan i ispravan odnos prema drugima. Jer kako ističu Miliša i Zloković (2008: 41), „iz obitelji se prenose stavovi o uspjehu, rješavanju problema, stavovi prema sebi i modeliraju se odnosi prema drugim ljudima, kao što se usvajaju različite vrline: poštenje i kooperacija“. Tako je za razvoj osobnosti potreban osjećaj sigurnosti, odanosti, topline, ljubavi, povjerenja i pripadanja koje dijete mora pronaći u svakom trenutku među svojim roditeljima i članovima obitelji. Obitelj, prema riječima Davida Isaacs (2012: 13), „zbog svojih prirodnih veza, povoljno djeluje na razvoj one jedinstvene dimenzije osobe, na razvijanje njezine nutrine te ljudskih vrlina koje su potrebne svim društvima“. Isaacs (2012: 13) naglašava da je čovjeku bez obzira na slobodu potrebna

obitelj ne samo kao oslonac i podrška, nego kao pomoć da postane svjestan vlastitih osobnih ograničenja i sposobnosti tako da se može „nadići ovo prvo, a iskoristiti ovo drugo“.

3.1. Moralni razvoj djeteta

Oblikovanje osobnosti djeteta proizlazi iz moralnog razvoja koje dijete stječe u krugu obitelji. Naime, moralni razvoj djeteta označava „promjene u djetetovom načinu razmišljanja, osjećanja, ponašanja, dobrog i lošeg odnosa prema drugim ljudima” (Medijskapismenost.hr, 2017). Te su promjene naročito vidljive u razdoblju adolescencije. Moralni razvoj započinje u obitelji gdje dijete, kako ističe Stevanović (2000: 428), „stvara stavove i uvjerenja, primjere reda, rada, discipline, kulturnog ophođenja, prihvaćanja dužnosti te izvršavanja obaveza”. Dakle, dijete opazajući vlastite roditelje uči primjenivati određene obrasce ponašanja i načela korisnih za svakodnevni život u okolini - društvu i školi.

Moralni razvoj djece ovisi o angažiranosti roditelja koji djetetu trebaju pokazati što je prikladno za njih i njihovu dob, naročito kada je riječ o korištenju novih medija. Miliša i Zloković (2008: 41) spominju kako se sve veći broj obitelji i roditelja danas odriče temeljnih zadaća poput odgoja za medije. Naime, djeca su prepuštena blogovima, chatu, učenju preko interneta, dok je dnevna komunikacija zamijenjena SMS porukama ili nedostatkom komuniciranja uopće. Moralni razvoj djeteta danas pati zbog neznanja, nemoći i nekompetentnosti u odgoju djece. Kao glavne krivce za takvo stanje Miliša i Zloković (2008: 42) navode stres, otuđenost i nedovoljnu zainteresiranost roditelja za vlastito dijete.

Iako je moralni odgoj danas uvjetovan željama društva, virtualnim konceptom koje Miliša i Zloković (2008: 24) nazivaju „novim progresivnim odgojnim sredstvima”, obitelj bi kao najvažniji faktor odgoja trebala postaviti čvrste i nepokolebljive temelje osobnosti i karaktera kod djeteta, kako bi u konačnici samo moralno oblikovanje bilo uspješno. Ti čvrsti temelji podrazumijevaju prije svega visoku razinu interakcije između roditelja i djeteta, interakciju koja će rezultirati time da osobnost djeteta ne podliježe manipulacijama koje dolaze iz okoline, posebice iz medija. Jer kako naglašavaju Miliša i Zloković (2014: 25) putem medija nastoje se osporiti te zanemariti autoriteti znanja i kritičkog promišljanja, a posebice stvaranja zdrave slike o sebi. Autori ističu kako se pravednost, marljivost, rad i želja za znanjem ironiziraju i podcjenjuju te se time djeci nastoji ukazati kako su dokoličarenje, prosječnost i banalnost isplative vrline kojima trebaju težiti.

3.2. Vrijednosti, odgoj i mediji

Jukić (2013: 403) definira vrijednosti kao „organiziran skup općih uvjerenja, mišljenja i stavova o tome što je ispravno, dobro i poželjno”. Vrijednosti nisu urođene, one se usvajaju tijekom života, podložne su promjenama i nužne za opstanak u društvu. Povezujemo ih uz osobe, stvari i događaje (Jukić, 2013: 403). U ostvarivanju vrijednosti sastoji se sav smisao i sadržaj života. Vukasović (2013: 256) dodaje kako vrijednosni doživljaji i kriteriji kao bitna obilježja čovjeka omogućuju ispravno ljudsko vrednovanje nužno za oblikovanje osobnosti. Jukić (2013:409) ističe kako djeca i mladi odrastaju unutar već stvorenog zamišljenog trokuta: škola – obitelj – mediji, unutar kojeg sazrijevaju. U tom pedagoško-socijalnom trokutu, kako ga naziva Jukić (2013), često su izloženi različitim sustavima vrijednosti čije je utjecaje teško kontrolirati i predvidjeti.

Uldrijan (2011: 174) navodi činjenicu kako izostanak transfera vrijednosti u kojem ključnu ulogu imaju roditelji može trajno utjecati na psihološki razvoj djeteta i njegovo shvaćanje svijeta, situacija, događaja i odnosa. Roditelji, prema Uldrijanu (2011: 174), moraju odgovornim pedagoškim metodama i nastojanjima zaštititi dijete od sveprisutne „kulture smrti“ i besmisla, kao i mogućih pogubnih nasrtaja u okolini i medijima. Kada govorimo o novim medijima i učestalom provođenju vremena na društvenim mrežama, portalima i blogovima, djecu se sve češće pretvara u izvor profita i predmet manipulacije gdje se njihove stečene vrijednosti iskrivljuju (Uldrijan, 2011: 182). Autor dodatno napominje kako se posebice na internetu koristi njihova nezrelost i nesposobnost za kritičko rasuđivanje te im se nude surogati za sreću, mir, zadovoljstvo i sigurnost.

Mnoga djeca upravo na internetu traže slamku spasa u bijegu od osamljenosti i očajničkom traganju za nekim tko će ih čuti i uvažavati (Mandarić, 2010: 3; Uldrijan, 2011: 184). Virtualni svijet djecu sve više udaljava od roditelja, braće i sestara, prijatelja nudeći im zanimljiviji prostor za zabavu, komunikaciju i iskorištavanje slobodnog vremena. Unutar tog svijeta djeca se lako gube i zaboravljaju što su naučili u obitelji. Djeca odrastaju uz nove medije, društvene mreže, blogove i naYouTubeu. Međutim, Mandarić (2010) i Uldrijan (2011) naglašavaju kako *Facebooki* ostale društvene mreže ne omogućavaju odnos licem u lice, a bez toga nema prepoznavanja emocija. Ova tvrdnja dokaz je, ali i upozorenje, roditeljima kako postoji duboka isprepletenost obiteljskog odgoja i novih medija. Dakle, roditelji moraju ozbiljno shvatiti njihovu zadaću odgoja za medije, kako bi dijete shvatilo koje se vrijednosti nude na internetu te koja je im je svrha i cilj.

4. Obilježja novih medija

Lev Manovich (2001: 43, prema Labaš, Palavra, 2012: 20) navodi što se smatra novim medijima, a to su internet, web prezentacije, multimedija, video igre, CD-ROM, DVD i virtualna stvarnost. Fabio Pasqualetti i Carlo Nanni (2005: 244) pod pojam novih medija podrazumijevaju: mobitel, računalo, elektroničku poštu i elektroničke mreže. Zgrabljic Rotar (2011) navodi kako se različitost tradicionalnih i novih medija očituje u tome što se od tradicionalnih medija očekuje jedna vrsta „usluge“, dok novi mediji podrazumijevaju bogatstvo i trenutnu dostupnost aktualnim informacijama, brzinu izvještavanja te multimedijalne pogodnosti poput velikog broja poveznica, video isječaka i interaktivnosti. Ono što ističe Zgrabljic Rotar (2011) je i to da internet kao globalna mreža omogućuje praćenje novinskih, radijskih i televizijskih programa u bilo kojem trenutku. Internet dakle objedinjuje sve medije, a donosi više sadržaja i mogućnosti od pojedinačnih tradicionalnih oblika medija, te je time dostupnost informacijama lakša i brža.

Glavna obilježja novih medija (Labaš, Palavra, 2012: 20-21) jesu multimedijalnost, interaktivnost i digitalnost. Multimedijalnost autori opisuju kao obilježja u sadržajima koji se izražavaju slikom, zvukom, tekstom ili kodovima. Interaktivnost definiraju kao sposobnost medija da izvrši utjecaj na korisnika pomoću određenog sadržaja te digitalnost koja označava obrađene podatke u digitalnom obliku, odnosno njihovu transformaciju jer upravo informacija transformirana u digitalni oblik omogućuje lakše manipuliranje te ubrzava i olakšava širenje informacija, ali i dezinformacija.

Pojam novih medija podrazumijeva nekoliko važnih stavki. Lister, Dovey, Giddings Grant i Kelly (2009) ističu da su novi mediji pridonijeli stvaranju novog tekstualnog iskustva, različitih žanrova, mogućnostima odabira zabavnog sadržaja, računalnim igrama, simulacijama i efektima. Kako navode Lister i sur. (2009), novi mediji su od aktivne stvorili interaktivnu publiku koja ima u mogućnosti biti kreator medijskog sadržaja i tako biti svakodnevno uključena i prisutna u svim medijima. Publika novih medija danas će radije koristiti internet kako bi pregledala sadržaj koji je prikazan na televiziji ili napisan u novinama. Ono što je također omogućila pojava novih medija jesu „promjene u osobnom i društvenom iskustvu vremena, prostora i mjesta koje utječu na načine na koje shvaćamo sami sebe i svoje mjesto u svijetu“ (Lister i sur., 2009).

4.1. Novi mediji i njihova važnost u životima djece

Suvremeni su mediji, piše Valentina Mandarić (2012), postali nezaobilazan čimbenik u informiranju, oblikovanju mišljenja, prenošenju vrijednosti, stvaranju životnog stila i oblikovanju identiteta. Mnogim je istraživanjima, ističe Mandarić (2012), dokazano da djeca provode puno vremena pred ekranima, ispred televizije, mobitela ili računala. Novi su se mediji, naglašava Mandarić (2012), nametnuli kao društvena institucija u socijalizacijskom procesu namjladih pa je tako uloga medija postala vrlo važna u razdoblju odrastanja, nesigurnosti, intimnih i osjetljivih pitanja. Internet, osim što je postao središte zbivanja, pridonio „stvaranju nove percepcije stvarnosti, ali i vlastitog identiteta, onoga što svakog pojedinca obilježava i određuje kao osobu” (Mandarić, 2016: 17). Omogućio je da svaka osoba bude ukorak s vremenom i da prati najnovija saznanja.

Novi mediji postali su prozor u svijet te je koncentracija djeteta često usmjerena na ono što se događa na ekranu mobilnog uređaja ili laptopa, više nego na ono s čime se susreće u stvarnom životu. Prema istraživanju Hrabrog telefona i Poliklinike za zaštitu djece grada Zagreba (2008) pokazalo se da čak 95% djece ima kod kuće računalo, a 85% ih navodi i da ima pristup internetu kod kuće, dok se 91% djece i mladih izjašnjavaju kao korisnici interneta. Isto potvrđuje i istraživanje Unicefa i Hrabrog telefona iz 2010. godine, a prema kojem 95% djece ima računalo, 85% internet, a 96% djece mobilni telefon. Prema istraživanju Unicefa, više se od trećine djece u dobi od 10 do 11 godina internetom koristi svakodnevno, a u dobi od 14 do 15 godina to čini većina. Omiljene su aktivnosti na internetu traženje zabavnih sadržaja (glazba, filmovi, igre), dopisivanje s prijateljima te korištenje specijaliziranih stranica za druženje, kao što je Facebook (Robotić, 2015: 83).

Katica Knezović i Iva Maksimović (2016: 645) naglašavaju kako su mladima najzanimljiviji sadržaji videoigre i društvene mreže. Upravo su oni često ispunjeni reklamama, porukama, informacijama i dezinformacijama (Knezović, Maksimović, 2016). Možemo tako uočiti kako je utjecaj novih medija nemilosrdan i izravno djeluje na ponašanje djeteta, njegov pristup životu, obavezama, ali i shvaćanju istinskih vrednota. Mediji ulaze u područje oblikovanja osobnosti i time postaju potencijalno opasni jer djeci nude iskrivljenu sliku uzora dvojbene moralne vrijednosti, navode Knezović i Maksimović (2016: 660). Djecu se tako, putem novih medija, podučava obrascima ponašanja i poželjnog izgleda koja oni nesvjesno usvajaju i potom prakticiraju. Unutarnje vrijednosti djeteta postaju sve više

potisnute, s obzirom na to da su zaokupirani materijalnom ispunjenosti, lijepim izgledom i praćenjem trendova koje nameću mediji i društvo.

4.2. Pozitivni i negativni učinci novih medija

Život i funkcioniranje djece danas bitno se razlikuje u odnosu na prijašnje generacije. Mlade generacije odrastaju uz nove i tradicionalne medije. Ciboci, Kanižaj, Labaš i Osmančević (2018: 20) spominju kako djeca imaju prirodnu potrebu za informiranjem i saznavanjem novih stvari i mediji su jedno od sredstava kojima se mogu uspješno služiti u svakodnevnom životu. Jedna od bitnih i pozitivnih stavki medija jest kako navode (Ciboci i sur., 2018) njihova obrazovna uloga, posebice tijekom djetetovog školovanja u kojem su upravo mediji ti za kojima dijete poseže kada želi saznati nešto više o temi koja ga zanima, kada neku knjigu poželi pročitati na ekranu računala ili kada priprema referat ili neki drugi školski zadatak. Mediji se koriste kako navode (Ciboci i sur., 2018) za opuštanje, zabavu naročito u trenucima slobodnog vremena. Mediji i internet osim što su postali ključno sredstvo socijalizacije, svojim sadržajem oblikuju ponašanje, stavove, razmišljanja i način komunikacije, a posebno osjetljiva vrsta medijske publike jesu djeca i adolescenti koji nemaju dovoljno razvijene emocionalne, moralne ni kognitivne sposobnosti (Potter, 2014, prema Ciboci, Kanižaj, Labaš, 2018).

Mediji, kako ističu Ciboci i sur. (2018) imaju presudnu ulogu pri posredovanju društveno poželjnih modela življenja te snažno utječu na oblikovanje i prenošenje vrijednosti, oblikovanje životnih stilova, stavova i identiteta. Djeci se tako putem medija i interneta sve češće nameću raznorazni koncepti ponašanja, lijepog izgleda i uspjeha. Razvoj novih tehnologija i konvergencija medija dovele su do toga da djeca sve manje uočavaju granice između virtualnoga i stvarnoga svijeta, a zaštita djece od potencijalno štetnih sadržaja postaje sve teža zadaća (Ciboci i sur., 2018).

Jedan od najčešćih načina provođenja slobodnog vremena u životima djece jest pretraživanje interneta i korištenje društvenih mreža (Ciboci i sur., 2018) Društvene mreže postale su sastavnim dijelom svakodnevice djece i mladih. Internet je djeci omogućio da putem interneta sklapaju i održavaju prijateljstva, komuniciraju, slobodno se izražavaju dijeleći sa drugima fotografije, mišljenja, komentare i kritike, putem društvenih mreža poput:

Facebooka i Instagrama. Internet im također daje mogućnost razvijanja kognitivnih sposobnosti, kreativnog razmišljanja te kvalitetnije pismenosti.

U 2017. godini, kako navode Ciboci i sur., 2018), provedeno je prvo reprezentativno nacionalno istraživanje o medijskim navikama djece, praksama i stavovima njihovih roditelja te iskustvima i sigurnosti djece na internetu. U istraživanju je sudjelovalo 1.017 djece u dobi od 9 do 17 godina te onaj roditelj koji ima više uvida u aktivnosti djeteta na internetu. Rezultati istraživanja pokazali su da djeca koriste internet služeći se pametnim telefonima, računalima ili laptopom. Nadalje, polovica djece u dobi od 9 do 11 godine, 2/3 djece u dobi od 12 do 14 godina te 3/4 djece u dobi od 15 do 17 godina uvijek kada želi ili treba pristupa internetu. Najkorištenija društvena mreža među djecom od 9 do 17 je Facebook, dok se na drugom mjestu nalazi Instagram (Ciboci i sur., 2018). Zabrinjavajući rezultati provedenog istraživanja jest činjenica kako navode da je gotovo svako treće dijete u dobi od 9 do 17 godina u posljednjih godinu dana komuniciralo na internetu s osobama koje nisu upoznali uživo. Isto tako, više od 1/10 djece u dobi od 9 do 17 godina se u posljednjih godinu dana susrelo uživo s osobom koju su upoznali na internetu. To je napravilo svako četvrto dijete u dobi od 15 do 17 godina i svako deseto dijete u dobi od 12 do 14 godina. Djeca koja više vremena provode na internetu češće odlaze na takve susrete (Ciboci i sur., 2018).

Nadalje, negativne posljedice koje dolaze iz novih medija prisutne su u svakodnevnom životu djece, a da njihovi roditelji, a ni oni sami, često toga nisu ni svjesni. Nasilni sadržaji, kako ističu Ciboci i sur. (2018) prisutni su u gotovo svim medijskim žanrovima – od televizijskih emisija, crtanih filmova, filmova, sportskih prijenosa, glazbenih spotova, oglasa, videoigara pa do različitih informativnih sadržaja. Mediji su danas u takvoj funkciji da mogu kroz različite sadržaje poticati destruktivne oblike ponašanja, poticati na nasilje i mržnju, proizvesti neosjetljivost na bol drugih, dovesti do zanemarivanja moralnih vrijednosti. Iako su novi mediji doveli do jedne potpuno drugačije razine međusobnog komuniciranja, gdje je živa riječ gotovo pa izgubljena, internetski sadržaji, blogovi, forumi, društvene mreže, osim što su omogućili spoj igre i obrazovanja, pomogle su i olakšale djeci u ispunjavanju obaveza za školu te im omogućile brz uvid u zanimljiva i korisna saznanja.

Sve ubrzanijim razvojem novih tehnologija razvili su se i brojni novi oblici komunikacije, ali i novi oblici nasilja. Jedan od najopasnijih je svakako nasilje putem novih medija koje se još zove i cyberbullying koji obuhvaća svaku komunikacijsku aktivnost novim tehnologijama koja se može smatrati štetnom (Ciboci i sur., 2018).

Nadalje, kada govorimo o negativnim posljedicama i učincima novih medija na djecu, potrebno je spomenuti stereotipne prikaze koji su neizostavni dio društvenih mreža. Dječaci se u reklamama i na internetskim sadržajima najčešće prikazuju kao junaci, intelektualci, vođe i heroji, dok su djevojčice prikazane slabijima od muških i uvijek im je potrebna pomoć. One su uvijek u ulozi majke, kućanice, sluškinje i učiteljice (Ciboci i sur., 2018). Brojna istraživanja su provedena na temu stereotipnih prikaza u medijima pokazuju da savršeni fizički izgled mediji nužno povezuju s uspjehom, ljubavi i popularnošću zbog čega i najviše štete djeci i mladima pri vlastitom samopoimanju (Kuhar, 2005; Ciboci i sur., 2018). Društvene mreže postale su virtualni prostor gdje djeca i mladi mogu vrlo lako stvoriti pogrešnu sliku o vlastitom izgledu, ali i shvaćanju ljepote. Savjeti koje mediji nude također se odnose na tjelesni izgled koji nam nameću – kako izgubiti kilograme, kako imati sjajnije kosu, potpuno bijele zube i ljepšu kožu (Ciboci i sur., 2018). Upravno na društvenim mrežama i internetu sve se češće promoviraju zdrav način života, uzdiže se modna industrija i nameću se ideali vezani uz fizički izgled, poput manekenki i glumica.

Prošireni problem unutar medijskih sadržaja (Ciboci i sur., 2018), a koji može utjecati na oblikovanje osobnosti djeteta, jest i učestalo prikazivanje nasilja na televiziji, u filmovima i videoigrama. Naime, industrija videoigra ima tendenciju stvaranja priča koje su posebno okrutne, a koje dugoročno mogu doista oštetiti mentalno zdravlje i učiniti dijete neosjetljivim na nasilje (Ciboci i sur., 2018). Takve vrste sadržaja potiču strah, nesigurnost, tjeskobu, agresivnost i uznemirenost. Isto tako, ono što posebno napominju Ciboci i sur., 2018, jest to da loš odabir videoigre i pretjerano igranje može dovesti do ovisnosti u bilo kojoj životnoj dobi. Djeca tako mogu vrlo lako postati ovisna o igranju videoigara i zanemariti ostale važne obaveze poput obrazovanja, komunikacije, provođenja više vremena s obitelji i prijateljima.

Kada je riječ o fizičkom izgledu, dijeljenju fotografija, stilu odijevanja i praćenju modnih trendova (Hrzić-Bjelić, 2019), donedavno su trendove u odijevanju i šminkanju postavljali samo časopisi za mlade, dok je danas tu ulogu u velikoj mjeri preuzela društvena mreža *Instagram*. Kakav točno utjecaj ta društvena mreža ima na najranjiviju skupinu – tinejdžerice, istražile su Mariska Kleemans, Serena Daalmans, Ilana Carbaat i Doeschka Anschütz u istraživanju koje je provedeno 2016. godine u Nizozemskoj. Istraživanje je pokazalo da tinejdžerice imaju lošije mišljenje o svom tijelu kada su izložene manipuliranim fotografijama na *Instagramu*. Tinejdžerice su bile, kako piše Hrzić-Bjelić (2019), nasumično izložene originalnim ili manipuliranim fotografijama objavljenima na *Instagramu*, a jedan od rezultata istraživanja je da su manipulirane fotografije bile bolje ocijenjene od originalnih,

premda su ispitanice detektirale korištenje različitih filtera. Takav rezultat, ističu autorice istraživanja, potvrdio je i opravdao zabrinutost javnosti zbog negativnog utjecaja *Instagrama* na sliku o vlastitom tijelu kod mladih djevojaka (Hrzić-Bijelić, 2019). Ovo je istraživanje dokaz koliko se tinejdžerica uspoređuje s drugim djevojkama i *celebrity* zvijezdama, koliko uistinu *photoshop* i filteri nastoje izmanipulirati veliki broj djevojaka te koliki utjecaj može imati sadržaj društvene mreže na fizički izgled i sliku o vlastitom tijelu.

Zaključno, razvoj osobnosti djeteta u današnjim je okolnostima poprilično otežan proces i za dijete, ali i za njegove roditelje. Ključno je odgojiti i usmjeriti dijete da postane samopouzđano i stabilno u svojim stečenim i zdravim uvjerenjima o vlastitom izgledu i vrijednostima koje je naučilo u obitelji, školi i u krugu prijatelja. Roditelji moraju uložiti više truda i vremena u nastojanjima da njihovo dijete izgrađuje samopoštovanje i da prihvati izazove s kojima se susreće.

4.3. Dijete, roditelj i internet

Uloga računala i mobilnih uređaja, kao „isplative i nezahtjevne“ dadilje pretvorila se, prema riječima Vesne Bilić, Damjana Gjukića i Giovanne Kirinić (2010 prema Robotić, 2015: 82), u opasnost koja je unijela nemir i zabrinutost u obitelji zbog pretjerane zaokupljenosti djece internetom, videoigrama te društvenim mrežama. Upravo je porast dječjeg oduševljenja novim medijima potaknuo zbunjenost i zabrinutost roditelja, s obzirom na činjenicu da se vrlo teško nose s izazovima korištenja novih medija. Bilić, Gjukić i Kirinić (2010), osim što napominju da ovakva vrsta zaokupljenosti šteti ispunjavanju i dovršavanju drugih obaveza, osobito školskih, utječe na ponašanje i zdravlje djeteta. Naime, previše vremena provedenog na računalima i mobilnim uređajima dijete odmiče i udaljava od obitelji, roditelja, prijatelja te dovodi do osamljivanja, depresije, anksioznosti, gubitka nadzora nad ponašanjem te sve težeg prekidanja s tom lošom navikom i potencijalnom ovisnošću (Bilić, Gjukić, Kirinić, 2010).

Istraživanje iz 2013.godine koje je provelo Poliklinika za zaštitu djece grada Zagreba pokazalo je da djeca koja imaju manju kontrolu nad korištenjem interneta imaju lošiju sliku i predodžbu o sebi, tjeskobnija su, depresivnija te su sklonija neprihvatljivom ponašanju. Jedno od desetero djece u istraživanju smatra da zbog interneta zanemaruje svoje svakodnevne obveze. Na internet 15% djece odlazi kad se osjeća loše, a 12% da bi pobjegli od tuge ili

neugodnih osjećaja. Internet se, kada je riječ o djeci koristi kao bijeg od svakodnevnih briga i problema. Stvara osjećaj opuštenosti, manje zabrinutosti i slobode, koja čak u trenutcima zna biti i pretjerana. Ovo istraživanje pokazuje kako uistinu veliki broj roditelja odgoj, svjesno ili nesvjesno prebacuje na medije ili na samo dijete, koje se s takvom opsežnom količinom informacija ne zna nositi.

Iz Preporuka za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija (2016) da se iščitati kako se štetni učinci medija mogu spriječiti ili u velikoj mjeri ublažiti roditeljskim posredovanjem korištenja medija. Određenim preventivnim postupcima poput roditeljskog stila odgoja, odgojnih metoda i redovitim nadzorom nad sadržajem kojima je dijete izloženo, mogu se spriječiti moguće manipulacije. U Preporukama (2016) stoji da roditelji moraju koristiti aktivne oblike komunikacije prilikom i nakon gledanja sadržaja, osobito onima koji su neprimjereni za malodobnu djecu, a sve s ciljem zaštite i učenja odgovornog korištenja medijima. Potrebno je također razvijati dječje samopoštovanje jer se samopouzdana i sigurna djeca lakše odupiru primjerice oglašavanju koje ih pokušava učiniti nesretnima i proizvesti u njima nove potrebe i želje.

Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija (2016) ukazuju i na nekoliko činjenica i aktivnosti koje su nužne u samom procesu odgoja djeteta koji odrasta uz nove medije. Prema njima bi roditelji trebali više poticati dijete na kritičnost kod biranja sadržaja koje će gledati, ali i na kritičko analiziranje i vrednovanje kvalitete viđenog medijskog sadržaja, iznesenih ponašanja, postupaka, stavova i mišljenja. Važno je isto tako, kako naglašavaju u Preporukama (2016), da roditelji naglase djeci kako mediji mogu utjecati na njegovo samopoštovanje i sliku svijeta. Potrebno je da roditelji ukazuju na sadržaje koji potiču spolnu, seksualnu, dobnu, rasnu, nacionalnu diskriminaciju po bilo kojoj drugoj osnovi te koji potiču izgradnju kulta tijela, stereotipe, konzumerizam, odnosno na programe koji veličaju ili promoviraju određeni neprimjereni stil života, neprimjerene vrijednosti te neprihvatljiva ponašanja. S djetetom je također iznimno važno razgovarati o osjećajima i raspoloženjima koje određeni sadržaji mogu izazvati, primjerice da li uvesele ili ih rastužuju, plaše, uznemiruju, brinu i zašto, upozoriti ih na opasna ponašanja koja mogu vidjeti u medijima i protumačiti zašto ih oni ne bi trebali činiti i kako bi ih mogli dovesti u opasnost (2016).

Ana Dokler (2016), u kontekstu odgoja u digitalnom dobu, ističe kako je za odgoj ljubaznog, iskrenog i suosjećajnog čovjeka potreban primjer obitelji, roditelja, nastavnika i

šire zajednice. Dokler (2016) spominje kako je Sierra Filucci, izvršna urednica portala Common Sense Media, roditeljima predložila nekoliko konkretnih stvari koje mogu napraviti kako bi podržali razvoj karaktera kod svog djeteta. Naime, objave na *Facebooku*, *Instagramu*, *YouTubeu* te drugim društvenim mrežama mogu biti odličan povod za razgovor s djetetom. Dokler (2016) objašnjava da ako roditelji primjete poruku, fotografiju ili video nečegaposebno lijepog ili dirljivog, poželjno je da onda prema djetetu pokažu interes i potom komentiraju koliko je hrabrosti trebalo osobi koja je to objavila da s drugima podijeli svoju priču ili kreaciju. Isto tako navodi kako je potrebno s djetetom razgovarati o rizicima izlaganja sebe i koliko je važno biti vjeran sebi, unatoč mogućim kritikama.

Kada je riječ o zaštiti djece na internetu, Robotić (2015: 91) naglašava kako „vrlo veliku ulogu igraju roditelji, koji moraju djecu u virtualnom svijetu voditi kao što to čine i u stvarnom svijetu, tako da znaju kakvi rizici na internetu postoje i kako tim rizicima upravljati”. Međutim, roditelji se često osjećaju nemoćnima kada njihovo dijete zna više o računalima i internetu od njih samih. Neki roditelji upravo zbog strahu od negativnih sadržaja na internetu pribjegavaju potpunim zabranama korištenja tim medijem što može uzrokovati mnogo više štete, nego koristi za kvalitetan razvoj djeteta (Robotić, 2015). Potpune zabrane uskraćuju djetetu dragocjeni izvor znanja i sredstvo potrebno za uspjeh, s obzirom na to da djeca danas moraju biti informatički pismena kako bi uspjela u školi i ispunjavanju drugih obaveza (Robotić, 2015).

Djeci se, dakle, ne smije ustupiti potpuna sloboda korištenja novih medija niti ih se smije pretjerano ograničavati ili pak potpuno zabraniti korištenje interneta. Potrebno je da roditelji provode nadzor nad sadržajem koji dijete gleda, čita ili sluša, kao i stranica koje posjećuje te da mu kroz razgovor daju jasne smjernice o medijskim sadržajima prikladnim i korisnim za njegovu ili njezinu dob.

4.4. Medijsko obrazovanje

Današnja djeca i mladi odrastaju, ističe Mandarić (2012: 132), u društvu različitih ekrana: televizijskih, računalnih i mobilnih telefona. Mediji su postali važan i neizbježan čimbenik socijalizacije i odrastanja. Elektronički mediji, kako naglašava Mandarić (2012), osim što utječu na radne navike, socijalizaciju, kreativnost i komunikaciju donose sa sobom velike promjena u ponašanjima i međuljudskim odnosima, osobito među mlađim naraštajima.

Ono što Mandarić (2012: 148) pojašnjava jest činjenica kako nas svakodnevno iskustvo uči da mediji mogu imati negativan utjecaj kada se njima neodgovorno koristimo. Ta se činjenica posebno odnosi na djecu i mlade. Osim što se pojavljuju izrazite promjene u ponašanju, i načinu razmišljanja medijski je čovjek naglašava Mandarić (2012) sve usamljeniji, a ima mogućnost komunikacije sa cijelim svijetom. Ketii Krpan, Joško Sindikt i Sanja Bartaković (2017: 268) naglašavaju da negativni utjecaji medija najčešće proizlaze iz medijskih sadržaja s pretjeranim nasiljem, pornografijom i stereotipima, dok pozitivni utjecaji proizlaze iz edukativnih, informativnih i zabavnih sadržaja. Međutim, sve generacije, a posebice oni najmlađi bez obzira na razlike utjecaja, ne znaju se nositi s opsežnim i raznolikim medijskim sadržajem.

Upravo iz navedenog razloga, potrebno je više pozornosti usmjeriti medijskom odgoju i obrazovanju u kojem najveću ulogu, kako napominje Mandarić (2016: 47-48), imaju roditelji i njihova angažiranost u odgoju djeteta za medije. Nadalje, Mandarić (2016) objašnjava kako u području medijskog obrazovanja roditelji pokazuju odgojno-obrazovni nedostatak i nedovoljno znanja za prenijeti djeci važne činjenice iz medija, a razvijanje individualnog, otvorenog i kritičkog stava kod djeteta ovisi o angažiranosti i pomoći od roditelja koji, osim što trebaju ulagati više vremena u vlastito medijsko obrazovanje, trebaju naučiti ispravno usmjeravati djecu u korištenju medija. Mandarić (2012) dodatno napominje kako odgovorne osobe (roditelji, odgojitelji, učitelji) često odgoj za medije svode isključivo na zaštitu od negativnih utjecaja, umjesto da posvećuju više pozornosti na kritičko promišljanje i zrelo filtriranje medijskih sadržaja. Također, Mandarić (2016) ukazuje da roditelji trebaju redovito djecu upozoravati i na takozvane „sive zone“ koje mogu imati utjecaj na razvoj, ponašanje i osobnost djeteta. Stoga se roditeljima ne preporučuje da zabranjuju ili ograničavaju djeci korištenje medija, nego da nastoje uz redoviti nadzor i komunikaciju osposobiti vlastito dijete za samostalno i odgovorno korištenje medija. Cilj odgoja za medije ističe Mandarić (2012) trebao bi biti usmjeren prema razvijanju kritičkog stava kod djece.

Znanstvena istraživanja, prema Preporukama za zaštitu djece i sigurnost korištenja elektroničkih medija iz 2016. godine, ukazuju na činjenice koji opisuju utjecaj medija na aspekte dječjeg razvoja i funkcioniranja. Postoje tako dva načina utjecaja: izravni i neizravni. Izravni označava djelovanje na djecu kao korisnike i primatelje medijskih sadržaja te neizravni koji podrazumijeva djelovanje na osobe koje su značajne za djecu tena društveno ikulturno okruženje u kojemdijete živi. Intenzitet medija na djecu vrlo je jak, naročito iz razloga što medijski sadržaji koji su djetetu svakodnevno dostupni utječu na psihofizički

razvoj. Roditelji, kako stoji u Preporukama (2016), trebaju pridonijeti medijskom obrazovanju djeteta. Taj se doprinos odnosi na praćenje, nadzor i reguliranje koliko se i kada dijete koristi brojnim medijskim platformama (pametnim telefonom, računalom ili tabletom), koliko će se i što gledati, kao i kada će se gledati te u kojem kontekstu. Na taj način, ali i samim svojim primjerom, navikama i načinima korištenja medija, roditelji oblikuju dječje navike korištenja medijskih platformi. Roditelji tako postaju glavni posrednici koji će potencirati pozitivne i ublažiti negativne učinke korištenja medijskih sadržaja.

Odabir sadržaja koje djeca posjećuju u medijima utječe na njihovo ponašanje (raspoloženje, komunikaciju, odnos prema sebi i drugima). Djeca nisu pasivni promatrači, oni brzo upijaju sve što gledaju, čitaju i slušaju pa je upravo zbog toga nužno ukazivanje na određenu problematiku medija. Važno je da prije svega da roditelji osvještavaju vlastite medijske navike, kako bi znali ispravno protumačiti djetetu određeni medijski sadržaj.

Zaključno, upravo zbog oblikovanja osobnosti djeteta i stvaranja slike o sebi i okolini u kojoj živi potrebno je da roditelji s djetetom svakodnevno razgovaraju o odabirima medijskih sadržaja, da ga potiču i podučavaju kritičkoj analizi te ispravnom prosuđivanju i interpretaciji slika i poruka kojima je okružen. Na taj će način dijete u budućnosti znati pametno i razumno razlučiti te odabrati prikrivena i manipulativna značenja medijskih sadržaja, oduprijeti se njihovom utjecaju i ostati čvrst u vlastitim uvjerenjima i stečenim vrijednostima. Jer kako ističe Mandarić (2012) glavna zadaća odraslih je posvijestiti djecu i mlade o važnosti odgovornosti, razboritosti, umjerenosti i mudrosti u korištenju medija kako bi im tijekom odrastanja oni bili prijatelji i saveznici.

5. Metodologija istraživanja

Na kraju, u posljednjem dijelu rada, istraživanjem koje je provedeno u osnovnoj školi Ivana Gundulića u Dubrovniku među roditeljima djece u dobi od 11 do 14 godina, analizirat će se kakav utjecaj imaju obiteljski odgoj i novi mediji na osobnost i razvoj djece, u koje se svrhe i koliko koriste novi mediji, kojim se odgojnim metodama roditelji služe, koliko im je važna svakodnevna komunikacija i briga o djetetovim problemima te koliko vlastitu zadaću glavnih odgojitelja djeteta smatraju potrebnim u razdoblju odrastanja i oblikovanja slike o sebi. Rezultati istraživanja prikazat će razmišljanja i stavove roditelja o pozitivnim i

negativnim medijskim sadržajima te uvođenju medijskog obrazovanja u škole. Istraživanjem će se nastojati potvrditi glavne hipoteze diplomskog rada :

1. Prema mišljenju roditelja, njihove odgojne metode mogu pomoći u oblikovanju osobnosti djeteta.
2. Roditelji smatraju kako su djeca izrazito podložna utjecaju novih medija i interneta.
3. Roditelji su svjesni činjenice da je internet ispunjen sadržajem iskrivljenih moralnih vrijednosti koji utječu na djetetovo ponašanje.

Ciljana populacija istraživanja su roditelji djece od 11 do 14 godina, odnosno roditelji djece u uzrastu od 5.do 8.razreda osnovne škole. Anketa je provedena u Osnovnoj školi Ivana Gundulića u gradu Dubrovniku. Rezultati istraživanja dobiveni su na temelju odgovora 104 ispitanika. Potrebno je naglasiti kako je tiskani anketni upitnik roditeljima uručen preko njihove djece, na roditeljskim sastancima ili prilikom njihova dolaska u školu na informacije kod razrednika.

5.1. Anketni upitnik

Anketni upitnik izrađen je s ciljem da se prikupi što veći broj informacija i saznanja o odgojnim metodama roditelja, da se izjasne u koje svrhe njihovo dijete/djeca koriste nove medije te utječu li oni na njihovo ponašanje. Upitnik se sastojao od 25 pitanja koja su bila podijeljena u sljedeće kategorije: *Osnovne ili opće informacije o roditeljima, odgojne metode i postupanje djecom te novi mediji, dijete i roditelj*. Svakako treba napomenuti da je anketa bila anonimnog karaktera, tako da su roditelji mogli slobodno i iskreno izraziti stavove o stilu odgoja i ponašanju svoga djeteta tijekom i nakon korištenja novih medija.

Prvi dio anketnog upitnika sastoji se od pitanja o spolu, dobi i broju djece. U drugom dijelu postavljena su pitanja gdje su se roditelji mogli izjasniti o postupanju s djecom, vlastitom odgojnom stilu kojeg preferiraju, vremenu koje koriste kako bi komunicirali s djecom i koliko im je ta komunikacija uistinu važna. U drugom dijelu su se pojavila pitanja otvorenog tipa, u kojem su se roditelji mogli izjasniti koje pozitivne i negativne osobine primjećuju kod djeteta.

Treći dio anketnog upitnika omogućio je prikupljanje informacija o tome ograničavaju li roditelji dijete u korištenju interneta i zbog kojih razloga, znaju li za koje svrhe dijete

koristi internet, upozoravaju li dijete na rizične internetske aktivnosti i sadržaje, primjećuju li promjene ponašanja kod djeteta tijekom i nakon korištenja interneta te smatraju li da medijsko obrazovanje treba uvesti kao dio nastavnog programa. Na kraju su kroz tvrdnje ispitani stavovi roditelja o važnosti i ulozi njih samih u odgojnom procesu i razvoju osobnosti, vrijednostima koji se promiču u suvremenom razdoblju i na internetskim sadržajima te ulozi novih medija u oblikovanju moralnih načela djeteta i ponašanja.

6. Rezultati istraživanja

Provedeno istraživanje o odgojnim metodama roditelja, njihovim odgojnim postupcima i navikama u odnosu prema vlastitom djetetu/djeci, važnosti obiteljskog odgoja te o tome kakvu ulogu imaju novi mediji u životima djece, rezultiralo je brojem od 104 valjanih i raspoloživih anketa koje su poslužile za detaljnu obradu podataka.

6.1. Osnovne/opće informacije o roditeljima

Na samom početku, u prvom dijelu anketnog upitnika gdje se nalaze *Opći ili Osobni podaci*, obradom podataka utvrđeno je da su 72% ankete ispunile majke, dok je znatno manji postotak dobiven kada su u pitanju očevi, naime, njih je tek 28% sudjelovalo u istraživanju. Nadalje, više od polovice roditelja, njih 62%, spada u dobnu skupinu od 40 do 50 godina, 20% roditelja je u dobnoj skupini od 30 do 40 godina, 2% roditelja je u skupini do 30 godina, dok je u dobnoj skupini preko 50 godina njih 16%. Ispitani roditelji, njih 50%, roditelji su dvoje djece. Skoro je podjednak omjer onih roditelja koji imaju jedno dijete (19,2%) te onih koji imaju troje djece (18,3%). Najmanji broj roditelja, njih 12,5%, ima četvero ili više djece. Uvid u postotke i broj odgovora naveden je u tablici broj 1.

Tablica broj 1. Broj djece (N=104)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
Jedno dijete	20	19,2%
Dvoje djece	52	50,0%
Troje djece	19	18,3%
Četvero ili više djece	13	12,5%

Pitanje o broju djece postavljeno je kako bi se prikazalo kakav je odnos roditelja i način njihovih odgojnih metoda ako imaju primjerice jedno dijete ili njih koji imaju troje ili više djece. Zatim, prema starosnoj dobi djeteta, najveći broj ispunjenih anketa došao je od roditelja djece sedmih razreda, njih 30,5%. U istraživanju je sudjelovalo i 24,2% roditelja djece šestih razreda, zatim 23,2% roditelja osmih razreda, a najmanji broj ispunjenih anketa dolazi od roditelja djece petih razreda, njih 22,1%. Postotak i broj odgovora naveden je u tablici broj 2.

Tablica broj 2. Dobna skupina djece (N= 95)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
5. razred	21	22,1%
6.razred	23	24,2%
7. razred	29	30,5%
8. razred	22	23,2%

6.2. Odgojne metode i postupanje s djecom

Nakon prvog od tri dijela istraživanja, dolazimo do drugog dijela anketnog upitnika pod nazivom *Odgojne metode i postupanje s djecom*. Još jednom potrebno je naglasiti, kao što je i ranije spomenuto u diplomskom radu, da je istraživanje provedeno na roditeljima djece u od 11 do 14 godina, odnosno roditeljima učenika od 5. do 8.razreda osnovne škole. Anketni upitnik postavljen je podjednako kada je riječ o pitanjima navedenim u prvom dijelu usmjerenom na odgojne metode i u trećem dijelu usmjerenom na ulogu novih medija u životima osnovnoškolaca, odnosno koliki uistinu trag ostavljaju na dječju osobnost.

Drugi dio anketnog upitnika usmjeren na odgojne metode roditelja prikazuje nam jasnu sliku koliko roditelj uistinu ima sluha za djetetove želje i potrebe te ima li uopće konkretan plan odgojnog proces i na koji ga način provodi. Ovim se pitanjem svakako nastojalo utvrditi brinu li roditelji isključivo o vlastitim težnjama i ambicijama prema vlastitom djetetu ili pak dopuštaju djetetu maksimalnu slobodu bez ikakvih primjedbi, savjeta, podrške i pomoći.

Tablica broj 3. Na koji način planirate odgoj svog djeteta? (N=87)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
Prilagođavam se djetetu i razgovaram s njim o njegovim/njezinim željama, nastojim izgraditi odnos povjerenja, te ga pravilno usmjeriti u svakodnevnim situacijama u kojima se nalazi.	80	91,9%
Ono što ja osobno kao roditelj isplaniram, zamislim i želim od svog djeteta nastojim da ono ostvari.	3	3,5%
Dopuštam djetetu da radi što želi i ponaša se kako ono samo misli da je najbolje, nastojim mu što više udovoljiti, bez nametanja i primjedbi.	4	4,6%

Dobiveni odgovori ukazuju nam na činjenicu koju je potrebno pohvaliti. Naime, velika većina roditelja, njih 91,9%, zaokružilo je prvi postavljeni odgovor u kojem iskazuju razumijevanje za dijete, njegove interese i izgrađivanje odnosa povjerenja te pravilnog usmjeravanja u odnosu prema sebi, drugim ljudima i okolini. Navedeni rezultat pokazuje da većina roditelja nastoji posvetiti pozornost djetetu i pomoći mu da ostvari vlastite želje te da mu na tom putu budu podrška i oslonac.

Nadalje, jako mali postotak otišao je u smjeru drugog i trećeg predloženog odgovora. 3,5% roditelja izjasnilo se da u odgojnom procesu oni igraju najvažniju ulogu, nastojeći pritom ispuniti ono što su sami zacrtali i zamislili da je najbolje i jedino ispravno za njihovo dijete. Njih 4,6%, kako nam prikazuju rezultati, daje veliku slobodu djetetu, koje je prepušteno vlastitim odlukama i ponašanju koje ono samo smatra dobrim, korisnim i poželjnim, bez nametanja i primjedbi roditelja. Roditelji mu uz sve prethodno navedeno nastoje što više udovoljiti, bez obzira na, primjerice, moguće loše postupke (poput lijenosti, neodgovornosti, nemaru prema školskim i izvannastavnim obvezama i aktivnostima, lošem postupanju prema roditeljima, prijateljima i bližnjima).

Uz tri predložena odgovora koja se mogu vidjeti u tablici, odgovori pod *e) Vlastite obveze mi ne dopuštaju da planiram i smišljam odgojne metode* i *f) Nije me pretjerano briga za odgoj djeteta* nisu u zaokruženi niti jedan put, što nam daje do znanja da roditelji vode računa o odgoju djeteta te da bez obzira na vlastite obaveze – privatne ili poslovne, imaju vremena posvetiti se djetetu i usmjeriti ga na ispravan put u izgradnji cjelovite osobnosti.

Pitanje broj 6. - kako se ophodite sa svojim djetetom - u kojem je bilo moguće zaokružiti više odgovora, omogućilo je da se prikaže na čemu roditelji inzistiraju u svom

odgoju, kontroliraju li dovoljno svoje dijete, koliko razgovaraju s djetetom i postavljaju li se kao strogi autoritet nad njima.

Tablica broj 4. Kako se ophodite sa svojim djetetom (moguće više odgovora) (N=85)

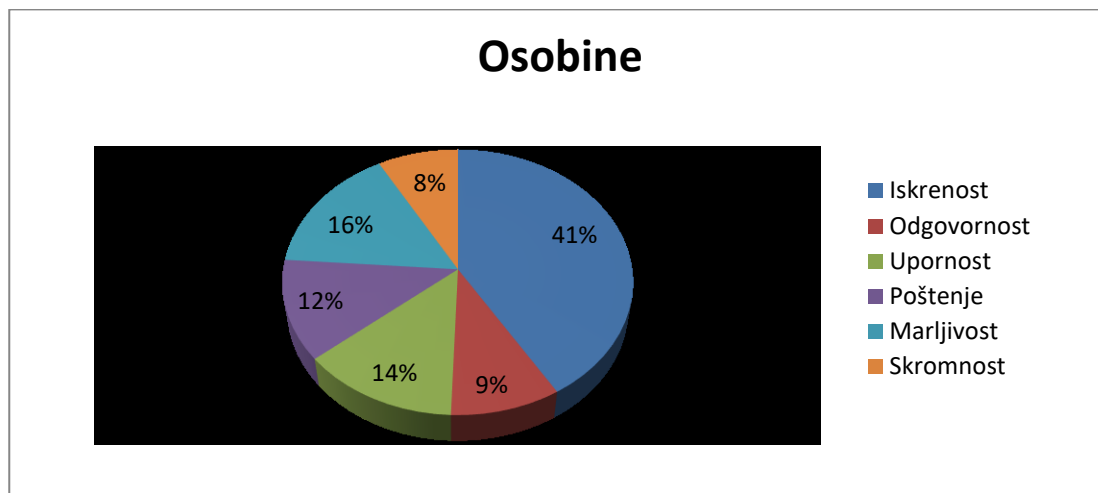
Odgovor	Broj odgovora	Postotak (od uk. broja ispitanika)	Postotak (od uk. broja odgovora)
a)Nastojim u odnosu s djetetom biti iskren/a, otvorena/a, te mu pomoći u poteškoćama.	80	94,1%	44,7%
b)Slušam svoje dijete, vodim računa o njegovim potrebama, objašnjavam mu svoje motive i iskazujem ljubav.	68	80%	37,9%
c)Kao roditelj inzistiram na savršenstvu, vlastitim željama i očekivanjima od djeteta, nastojim se postaviti kao strogi autoritet, ne podnosim djetetov nemar i neodgovorno ponašanje.	2	2,4%	1,1%
d)Kontroliram sve što dijete svakodnevno radi, postavljam jasne granice, upozoravam dijete na propuste, loše ponašanje i postupke.	26	30,6%	14,5%
e)Vrlo malo vremena provodim s djetetom, ne inzistiram i ne postavljam nikakve zahtjeve ni uvjete, moje dijete samo odlučuje o vlastitom ponašanju i postupanju.	3	3,5%	1,7%

S obzirom na to da je u šestom pitanju roditeljima omogućeno da zaokruže više odgovora, uglavnom je to bila kombinacija predloženog odgovora a) i b), a) i d) te b) i d). Ipak, najvišeodgovora otišlo je na kombinaciju a) i b) što pokazuje da 94,1% roditelja nastoji biti iskreno i otvoreno prema djetetu te mu pomoći u poteškoćama koje su ga snašle. Isto tako, 80% roditelja u većini slučajeva sluša svoje dijete, vodi računa o njegovim potrebama te mu objašnjava vlastite motive kojima nastoji poticati dijete da postane još bolja osoba iskazujući mu podršku, ljubav i razumijevanje.

Istraživanje je pokazalo da 30,6% roditelja nastoji izgraditi takav odnos da je on/ona – otac ili majka autoritet, koji će se slušati, poštivati i koji jasno postavlja granice ponašanja vlastitog djeteta, upozoravajući ga pritom na loše ponašanje i postupke, 2,4% roditelja osnovnoškolaca izjasnilo se da prilikom ophođenja sa svojim djetetom inzistira na savršenstvu, vlastitim željama i očekivanjima od djeteta, ne podnoseći djetetov nemar i neodgovornost u ponašanju. Predloženi odgovor e)*Vrlo malo vremena provodim s djetetom, ne inzistiram i ne postavljam nikakve zahtjeve ni uvjete, moje dijete samo odlučuje o vlastitom ponašanju i postupanju* zaokružilo je 3,5% roditelja. Upravo taj zaokruženi

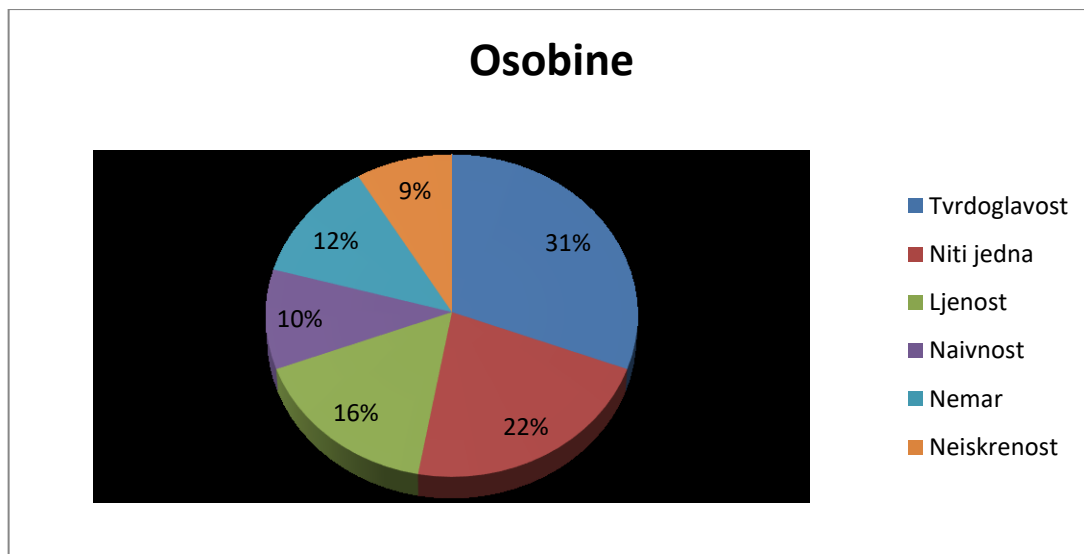
odgovor, bez obzira na vrlo mali postotak, pokazuje da postoje i oni roditelji koje nije pretjerano briga za dijete i odgoj, odnosno indiferentni su u odnosu prema djetetu i zanemaruju proces sazrijevanja.

Pitanja broj 7. i 8. su pitanja otvorenog tipa, postavljena s namjerom da se sazna koje osobine roditelji najviše cijene kod svog djeteta/djece, a koje im osobine pak najviše smetaju.

Grafikon 1. Koje osobine najviše cijenate kod svog djeteta/djece? (N=95)

Uz spomenute pozitivne osobine koje su roditelji napisali, pojavljivale su se, ali u vrlo maloj mjeri i osobine poput snalažljivosti, poslušnosti, pomoći prema drugima.

Grafikon 2. Koja Vam osobina kod Vašeg djeteta/djece najviše smeta? (N=72)

Nešto manji broj roditelja istaknulo je koje im osobine kod djeteta smetaju. Pa su se tako uz spomenute negativne osobine, pojavljivali i odgovori poput bahatosti, neposluha, sramežljivosti i ljutnje.

Kada je riječ o prakticiranju odgojnih stilova, rezultati pokazuju da 13,9% roditelja preferira permisivan odgojni stil koji podrazumijeva pretjeranu emocionalnu osjetljivost prema djetetu, ne postavljanje granica u onome što dijete smije i ne smije raditi te što je za njega dobro, a što loše, kao i konstantno ispunjavanje svih djetetovih želja bez obzira kakve one jesu. 10,5% roditelja zagovornik je autoritarnog stila odgoja u kojem se provodi stroga kontrola nad djetetovim svakodnevnim životom i aktivnostima te u kojem roditelji očekuju visoku razinu poslušnosti.

Indiferentan odgojni stil nije zaokružen niti jedan put, što nam daje do znanja da roditelji pokazuju zainteresiranost, volju i predanost u odgojnom procesu. Najviši je postotak zabilježen kod autoritativnog odgojnog stila. Naime, 75,6% roditelja tvrdi da preferira stil u kojem uz pružanje ljubavi, topline, potpore i razumijevanje postoji i česta kontrola nad djetetom, kao i ukazivanje na ponašanje koje mu ne priliči. Rezultati su vidljivi u tablici broj 5.

Tablica broj 5. Koji od navedenih odgojnih stilova preferirate? (N=86)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
a) Autoritarni stil- provođenje strogog nadzora i kontrole u svemu što dijete radi i čime bavi, postavljanje jasnih granica i očekivanja te konstantna poslušnost od strane djeteta.	9	10,5%
b) Permisivan/ popustljiv odgojni stil- pretjerana emocionalna osjetljivost, pružanje velike ljubavi i podrške, ne postavljanje nikakvih zahtjeva ni granica, ispunjavanje svih djetetovih želja i ideja.	12	13,9%
c) Indiferentan/ zanemarujući odgojni stil- slaba kontrola i emocionalna hladnoća, nezainteresiranost za dijete i njegove aktivnosti, dijete može u svakom trenutku i bilo gdje raditi što želi i smatra ispravnim.	0	0,0%
d) Autoritativni odgojni stil- čvrsta kontrola nad djetetovim nepoželjnim obrascima ponašanja uz pružanje ljubavi, empatije, razumjevanja, potpore, topline i suosjećajnosti, poticanje i motiviranje djeteta.	65	75,6%

Na pitanje koliko im je važna svakodnevna komunikacija s djetetom, roditelji su se izjasnili u sljedećim postotcima navedenim u tablici broj 6. Čak 89% roditelja istaknulo je

daim je komunikacija kao temelj odgoja vrlo važna, dok 9% roditelja smatra komunikaciju važnom, ali se dodatno ne opterećuje time koliko često ostvaruju razgovor sa svojim djetetom.

Tablica broj 6. Koliko vam je važna svakodnevna komunikacija? (N= 100)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
a) Vrlo mi je važna.	89	89%
b) Važna mi je, ali se ne opterećujem s time koliko često razgovaram s djetetom.	9	9%
c) Nisam pretjerano zainteresiran/a za komunikaciju s djetetom, ali porazgovaram ako baš moram.	0	0%
d) Komunikaciju uopće ne smatram važnom.	2	2%

Istraživanjem je analizirano kakav odnos roditelji nastoje izgraditi s djetetom i što im je u tom odnosu, koji prvenstveno dolazi kroz komunikaciju, najvažnije ostvariti. Čak 65,9% roditelja teži odnosu povjerenja i iskrenosti, u kojem dijete bez imalo srama i straha može izraziti sve što ga muči i što ga uveseljava; 26,8% roditelja smatra da je važno da dijete u njemu kao glavnom odgojitelju vidi podršku i prijatelja, bez opterećenja koliko često razgovaraju. Korektan odnos s djetetom, bez pretjerane prisnosti želi ostvariti njih 7,3%. Predloženi odgovor *d) ne komuniciram s djetetom, ne težim nikakvom ostvarenju* nije zaokružen niti jedan put.

Tablica broj 7. Kroz komunikaciju nastojim ostvariti (N= 82)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
a) Odnos povjerenja i iskrenosti, u kojem moje dijete jasno iskazuje svoje strahove, boli, brige i radosti.	54	65,9%
b) Želim izgraditi sasvim korektan odnos s djetetom, bez pretjerane prisnosti i očekivanja.	6	7,3%
c) Nastojim da dijete u meni vidi podršku i prijatelja, ali da ni meni ni djetetu stalna komunikacija ne bude opterećenje ni nužnost.	22	26,8%

6.3. Novi mediji, dijete i roditelj

Trećim i posljednjim dijelom anketnog upitnika roditelji su se trebali izjasniti o navikama korištenja novih medija i interneta - koliko vremena njihova djeca provode pred računalima, tabletima i mobilnim uređajima, ograničavaju li pristup internetu te na što najčešće upozoravaju dijete kada posjećuju određene medijske sadržaje. U ovom dijelu anketnog upitnika od roditelja se očekivalo da se iskreno izjasne o ulozi novih medija u životima njihove djece.

Prema saznanjima roditelja, njih 52,9% smatra da dijete provodi od 1 do 3 sata dnevno na internetu, njih 17,7% zaokružilo je da njihovo dijete provodi od 3 do 5 sati na internetu i novim medijima, 3,9% ih se izjasnilo da im je dijete više od 8 sati aktivno na internetu, 14,7% roditelja zaokružilo da im je dijete pred računalom i mobitelom najviše 1 sat, a 10,8% roditelja izjasnilo se da je njihovo dijete svakodnevno od 5 do 8 sati korisnik novih medija.

Tablica broj 8. Koliko vaše dijete dnevno provodi vremena na internetu i novim medijima? (N= 102)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
a) do 1 h	15	14,7%
b) 1-3 h	54	52,9%
c) 3-5 h	18	17,7%
d) 5-8 h	11	10,8%
e) Više od 8 h	4	3,9%

Kada je riječ o ograničavanju korištenja interneta, rezultati u tablici broj 9. pokazuju da 72% roditelja ograničava pristup korištenja interneta i novih medija, što nas vodi u pozitivan smjer u kojem postoji povećana kontrola, 28% roditelja ne ograničava svoje dijete te mu na taj način omogućavaju višak slobode prilikom korištenja internetskih sadržaja.

Tablica broj 9. Ograničavate li pristup korištenja novih medija i interneta svom djetetu? (N=75)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
Da	54	72%
Ne	21	28%

Od roditelja se nastojalo saznati koji su razlozi zbog kojeg se djetetu ograničava korištenje interneta i novih medija. S obzirom na to da je bilo moguće zaokružiti više odgovora, roditelji su uglavnom zaokruživali dva ponuđena odgovora. Tako je 52,7% roditelja izjasnilo svoj stav kako je jedan od razloga zbog kojeg ograničavaju svoje dijete u

korištenju interneta i novih medija taj da žele da dijete provodi slobodno vrijeme u krugu svojih najmilijih, odnosno u obiteljskoj zajednici, družeći se sa članovima obitelji, 41,9% roditelja ograničavanjem želi zaštititi svoje dijete od mogućih pojava ovisnosti i utjecaja koje štete djetetovoj osobnosti. 38,7% roditelja smatra da je ograničavanje potrebno da dijete ne bi zanemarilo školske i izvannastavne obveze. Podjednak je omjer roditelja (34,7%) koji smatraju da se djetetu treba ograničiti korištenje interneta iz razloga da provodi više vremena s prijateljima i zbog razloga da dijete pretjeranom konzumacijom interneta ne zadobije posljedice štetne i rizične za njegovo psihičko i fizičko zdravlje. Samo 16,1% roditelja ne ograničava vlastito dijete, dopuštajući muda samostalno određuje vrijeme korištenja interneta.

Tablica broj 10. Razlog zbog kojeg ograničavate djetetu korištenje interneta i novih medija (moguće više odgovora) (N= 93)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak od ukupnog broja ispitanika	Postotak od ukupnog broja odgovora
a) Želim da moje dijete provodi više vremena u krugu svoje obitelji, razgovarajući s članovima obitelji.	49	52,7%	24,1%
b) Želim da moje dijete provodi više vremena u društvu prijatelja i školskih kolega.	32	34,4%	15,8%
c) Zbog mogućeg zanemarivanja školskih obaveza i drugih izvanastavnih aktivnosti.	36	38,7%	17,7%
e) Zbog moguće pojave ovisnosti i utjecaja koji mogu biti štetni za ponašanje mog djeteta.	39	41,9%	19,2%
f) Zbog mogućeg utjecaja na njegovo fizičko i psihičko zdravlje.	32	34,4%	15,8%
g) Ne ograničavam svoje dijete, može provoditi koliko želi vremena na internetu i društvenim mrežama.	15	16,1%	7,4%

Na pitanje o tome što dijete najčešće radi na internetu, roditelji su odgovorili gotovo pa i očekivano - 69,2% roditelja izjasnilo se da se njihovo dijete prilikom korištenja interneta najčešće dopisuje s prijateljima na društvenim mrežama; 60,6% njih kaže da koriste internet za ispunjavanje školskih obaveza, poput zadaća ili referata; 22,3% roditelja potvrdilo je da njihovo dijete najčešće preuzima serije, filmove i glazbu, dok se 18,1% roditelja izjasnilo da dijete često traži zanimljive sadržaje korisne za opću kulturu. Tek 13,8% roditelja kaže kako je dijete aktivno u posjećivanju foruma i blogova, a 10,6% kaže kako njihovo dijete snima videozapise za You Tube, dok je 3,2% roditelja napisalo da dijete najčešće igra igrice.

Tablica broj 11. Što vaše dijete najčešće radi na internetu? (N=94)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak od ukupnog broja ispitanika	Postotak od ukupnog broja odgovora
a) Traži zanimljive sadržaje i nastoji pronaći nova saznanja koja će mu koristiti za opću kulturu.	17	18,1%	8,7%
b) Preuzima filmove, serije i glazbu.	21	22,3%	10,7%
c) Koristi internet za ispunjavanje i pomoć pri pisanju školskih zadaća, referata i projekata.	57	60,6%	29,1%
d) Uglavnom je na društvenim mrežama, dopisuje se s prijateljima.(Facebook, Instagram, Snapchat, Viber,WhatsApp)	65	69,2%	33,2%
e) Posjećuje forume i blogove.	13	13,8%	6,6%
f) Snima videozapise za You Tube	10	10,6%	5,1%
g) Igra igrice.	3	3,2%	1,5%

Istraživanjem se od roditelja htjelo saznati upozoravaju li vlastito dijete na negativne internetske sadržaje i opasnosti. Prvi dio pitanja postavljen je s namjerom da se prikaže koliko roditelja uopće upozorava svoju djecu o negativnim stranama koji su postali nezaobilazni dio medijskih i internetskih sadržaja.

Tablica broj 12. Upozoravate li vaše dijete na opasnosti i negativne sadržaje koji se mogu pronaći na internetu? (N=104)

Odgovor	Broj odgovora	Postotak
Da	95	91,3%
Ne	9	8,7%

U drugom dijelu pitanja od roditelja se tražilo da se izjasne na što najčešće upozoravaju djecu prilikom korištenja interneta. Izdvojeno je nekoliko odgovora (N=61):

Roditelj 1. – „Upozoravam da paze s kime se dopisuju, kome šalju fotografije i poruke.“

Roditelj 2. – „Društvene mreže su opasne, posebno Instagram.“

Roditelj 3. – „Djetetu svaki dan govorim kako nije dobro previše vremena provoditi na internetu i na mobitelu jer to može narušiti zdravlje i koncentraciju koje treba imati prema ostalim obavezama.“

Roditelj 4. – „Upozoravam dijete da uvijek gleda na kojim je stranicama i da ne prihvaća nikakve poruke nepoznatih ljudi.“

Roditelj 5. – „Facebook nije za djecu.“

Roditelj 6. – „Upozoravam najčešće na Facebook i Instagram koji po mom mišljenju nisu pouzdani, a naročito ne za malodobnu djecu.“

Roditelj 7. – „Veliki je broj stranica koje nisu za djecu, oni to ne znaju i ne razumiju.“

Roditelj 8.– „Facebook i Instagram su loš izbor i još niz takvih sličnih stranica.“

Roditelj 9.– „Svoje djecu upozoravam da nikad ne vjeruju u sve informacije koje pročitaju, nego da potraže više izvora.“

Roditelj 10. – „Najviše puta djeci spomenem da ne nasjedaju na reklame i paze što gledaju na YouTubeu.“

Analizirajući sve odgovore roditelja o tome na što upozoravaju djecu prilikom korištenja interneta, najviše su puta, što je bilo i za očekivati, spomenute društvene mreže poput *Facebooka* i *Instagrama*, slanje poruka i dopisivanje s nepoznatim ljudima te posjećivanje stranica neprimjerenih za njihovu dob. Možemo stoga primjetiti da su roditelji svjesni utjecaja društvenih mreža koje obiluju različitim negativnim sadržajima – fotografijama, videima i oglasima. Isto tako, potrebno je pohvaliti činjenicu da većina roditelja djecu svakodnevno upozorava na dopisivanje s nepoznatim ljudima.

Nadalje, roditelji su se kroz anketni upitnik mogli izjasniti i o tome primjećuju li drugačije ponašanje kod djeteta, kopiranje stila odijevanja osoba koje svakodnevno gleda na internetu i društvenim mrežama. Pa je tako 35,6% roditelja uočilo promjene ponašanja, imitiranja stilova odijevanja i uspoređivanja s drugim osobama, a 64,4% njih ne primjećuje nikakve naznake promjena u ponašanju i fizičkom izgledu djeteta.

Od roditelja se htjelo saznati i smatraju li potrebnim uvođenje medijskog obrazovanja i zbog kojeg razloga ga smatraju korisnim za svoje dijete. Rezultati pokazuju da većina roditelja, njih 60,6%, podržava medijsko obrazovanje i odgoj te daje podršku njegovu

uvođenju u nastavni dio programa osnovne škole. Dok se 39,4% roditelja izjasnilo kako ipak to ne smatra pozitivnim i korisnim prijedlogom, mada je važno napomenuti kako zasigurno mnogi roditelji ne znaju što medijsko obrazovanje u širem smislu uopće i je te da ono može imati presudnu ulogu u obrazovanju djece za korištenje medija. U drugom dijelu pitanja od roditelja se očekivalo da napišu razloge zašto je medijsko obrazovanje prema njihovom mišljenju nužno. Izdvojeno je nekoliko odgovora (N=63):

Roditelj 1. – *„Medijsko obrazovanje daje dodatnu sigurnost djetetu.“*

Roditelj 2. – *„Svako dijete zaslužuje da ga se nauči koristiti medije kako bih znao odabrati program za svoju dob.“*

Roditelj 3. – *„Problem je što dijete ne zna šta čita u medijima, zato treba uvesti medijsko obrazovanje.“*

Roditelj 4. – *„Djeca vjeruju svemu što vide u medijima, roditelj i nastavnik u školi može dosta učiniti po tom pitanju.“*

Roditelj 5. – *„Djecu je i u školi bitno upozoriti na internet i medije.“*

Roditelj 6. – *„Tehnologija napreduje i djeca provode puno vremena na mobitelu, treba im se sugerirati što je prikladno za njihovu dob.“*

Roditelj 7. – *„Mediji djeci prikazuju svakakve fotografije i vijesti, oni vjeruju u sve što vide i pročitaju.“*

Roditelj 9. – *„Medijsko obrazovanje treba u osnovnoj školi jer se odmah uči kako koristiti medije.“*

Roditelj 10. – *„Dijete se mora bolje uputiti u to što su mediji.“*

Naime, 63 roditelja izjasnila su se pozitivno o potrebi medijskog obrazovanja. Najviše puta je istaknuto kako se djecu treba naučiti što su zapravo mediji i kako se ispravno služiti njima. Roditelji su također svojim odgovorom ukazali na to kako se djeci kroz medijsko obrazovanje trebaju sugerirati stranice, programi i sadržaji primjereni njihovom uzrastu. Dobiveni odgovori ukazuju nam na činjenicu kako roditelji zaista brinu kada je riječ o korištenju medija, iskazuju interes za medijsko obrazovanje vlastite djece te daju podršku ovakvom prijedlogu.

Istraživanje je pokazalo i dase 80% roditelja u potpunosti slaže s tvrdnjom da obitelj ima ključnu ulogu u oblikovanju osobnosti djece, 12,2% se djelomično slaže, 5,1% se niti slaže niti se ne slaže s navedenom tvrdnjom, a samo 1,0% se djelomično ne slaže.

Tablica broj 13. Slaganje ispitanika o ulozi obitelji u oblikovanju osobnosti djeteta (N=98)

Obitelj i roditelji imaju temeljnu ulogu u oblikovanju osobnosti djeteta, oni su ti koji moraju usmjeriti dijete, ukazati mu na ono što je u životu ispravno, korisno i dobro za njega.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	80	81,6%
Djelomično se slažem	12	12,2%
Niti se slažem nisi se ne slažem	5	5,1%
Djelomično se ne slažem	1	1,0%
U potpunosti se ne slažem	0	0,0%

Većina roditelja, njih 57,1%, smatra kako nepažnja kroz proces odgoja može rezultirati time da dijete stekne pogrešne navike i postane problematično. S tom se tvrdnjom 22,6% roditelja djelomično slaže, 15,5% ih se niti slaže niti se ne slaže, 3,6% roditelja se u potpunosti ne slaže, a samo 1,2% se djelomično ne slaže.

Tablica broj 14. Slaganje ispitanika o problemi u ponašanju djeteta (N=84)

Problemi s dječijim ponašanjem i pogrešnim navikama povezani su sa sve manjom kontrolom nedostatkom komunikacije, te okrenutosti vlastitim osobnim karijerama roditelja.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	48	57,1%
Djelomično se slažem	19	22,6%
Niti se slažem nisi se ne slažem	13	15,5%
Djelomično se ne slažem	1	1,2%
U potpunosti se ne slažem	3	3,6%

Više od polovice roditelja, njih 51,9%, u potpunosti se složilo da je danas u suvremenom/modernom vremenu iznimna usmjerenost na fizički izgled. S navedenom tvrdnjom djelomično se slaže 38,4% roditelja, 6,5% se niti slaže niti se ne slaže, dok se 2,6% roditelja ne slaže.

Tablica broj 15. Slaganje ispitanika o fizičkom izgledu kao istaknutom faktoru društva (N=77)

U suvremenom svijetu prevelika je usmjerenost na izgled i čovjekovu tjelesnost koje su postale istaknute značajke društva.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	40	51,9%
Djelomično se slažem	30	38,44%
Niti se slažem nisi se ne slažem	5	6,5%
Djelomično se ne slažem	0	0,0%
U potpunosti se ne slažem	2	2,6%

Istraživanjem se od roditelja se nastojalo saznati smatraju li da su različite životne vrijednosti koje su sastavni dio internetskog i medijskog sadržaja postale oblici ponašanja koje mlada osoba nastoji slijediti i tako se prilagoditi većini svojih vršnjaka i društva općenito. S navedenom se tvrdnjom u potpunostisložilo čak 65,9% roditelja,djelomično se složilo njih 22,5%, dok je vrlo mali postotak zabilježen kod tvrdnji djelomično se ne slažem i niti se slažem niti se ne slažem, odnosno njih 1,2% i 9,4%.

Tablica broj 16. Slaganje ispitanika o prilagodbi djeteta iskrivljenim vrijednostima internetskog sadržaja (N=85)

Vrijednosti koje se promiču na internetskim sadržajima (lagodan život, bogatstvo, luksuz, lijep izgled) postaju oblici za kojima mlado biće sve češće teži i nastoji im se prilagoditi.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	56	65,9%
Djelomično se slažem	20	23,5%
Niti se slažem nisi se ne slažem	8	9,4%
Djelomično se ne slažem	1	1,2%
U potpunosti se ne slažem	0	0,0%

S tvrdnjom dijete nije svjesno manipulativnog učinka medija i interneta djelomično se složilo 53,3% roditelja, u potpunosti se složilo njih 27,2%, 17,4% roditelja se niti slaže niti se ne slaže, dok je 1,1% zabilježen kod tvrdnji djelomično se ne slažem i u potpunosti se ne slažem.

Tablica broj 17. Slaganje ispitanika o manipulativnim učincima medija na razmišljanja djeteta (N=92)

Današnje mlade generacije, pa tako i moje dijete nije u potpunosti svjesno manipulativnog učinka medija i internetskog sadržaja i ono će dobivene poruke prihvatiti kao poželjne oblike vladanja ili razmišljanja i usvojiti ih kao vlastito uvjerenje.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	25	27,2%
Djelomično se slažem	49	53,3%
Niti se slažem nisi se ne slažem	16	17,4%
Djelomično se ne slažem	1	1,1%
U potpunosti se ne slažem	1	1,1%

Da novi mediji igraju veliku ulogu u oblikovanju osobnosti s obzirom da nude različite koncepte moralnih vrijednosti i načela, djelomično se složilo 48,9% roditelja, 40,2% ih se u potpunosti složilo, 7,8% njih se niti slaže niti ne slaže s navedenom tvrdnjom, a samo 1,1% se djelomično ne slaže.

Tablica broj 18. Slaganje ispitanika o prisutnosti novih medija u oblikovanju osobnosti (N=90)

Novi mediji ulaze u područje oblikovanja osobnosti, izgradnje ličnosti i upravo time postaju potencijalno opasni jer nude iskrivljenu sliku moralnih vrijednosti.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	38	40,2%
Djelomično se slažem	44	48,9%
Niti se slažem nisi se ne slažem	7	7,8%
Djelomično se ne slažem	1	1,1%
U potpunosti se ne slažem	0	0,0%

Čak 72,5% roditelja u potpunosti se složilo s tvrdnjom da je na njima najvažnija zadaća u odgojnom procesu kako bi odgojili samostalno i zrelo biće koje će se znati ponašati pri korištenju interneta i medijskih sadržaja. S navedenom tvrdnjom djelomično se složilo 17,4% roditelja, dok je identičan broj roditelja 5,1% zaokružilo da se niti slažu niti ne slažu s tvrdnjom te da se u potpunosti ne slažu.

Tablica broj 19. Slaganje ispitanika o zadaćama roditelja u odgoju za medije (N=98)

Na roditeljima je najvažnija zadaća da odgoje vlastito dijete koje će se znati samostalno, zrelo i kritički postaviti prema medijskim sadržajima i mogućim manipulacijama unutar istih.		
Odgovor	Broj odgovora	Postotak
U potpunosti se slažem	71	72,5%
Djelomično se slažem	17	17,4%
Niti se slažem nisi se ne slažem	5	5,1%
Djelomično se ne slažem	0	0,0%
U potpunosti se ne slažem	5	5,1%

Rezultati navedenih tvrdnji pokazali su kako su roditelji doista svjesni svoje važnosti i uloge u odgoju i ukazivanju na to kakav uistinu utjecaj imaju novi mediji kada je riječ o oblikovanju osobnosti djeteta. Svjesni su također vrijednosti i načela koje se promiču na internetu te manipulativnog učinka koji ne može ostati neprimijećen. Važno je svakako spomenuti i pitanje o potrebi medijskog obrazovanja te pohvaliti roditelje i njihov stav o uvođenju takve vrste obrazovanja u škole kao dio nastavnog programa, a sve s ciljem kako bi se djeca znala pravilno koristiti medijima, kritički se postaviti prema medijskim sadržajima i postati samostalni korisnici koji će ispravno prosuđivati o svemu što imaju priliku pročitati i vidjeti, kako u medijima tako i na internetu.

7. Rasprava

Nakon istraživanja provedenog među roditeljima djece od 11 do 14 godina možemo zaključiti da su roditelji svjesni rizika i utjecaja novih medija, kao i važnosti temeljitog odgoja koji zahtijeva konstantan napor kada je u pitanju sazrijevanje i razvoj osobnosti djece. Ono što je vrlo važno istaknuti je činjenica da odgoj i metode odgoja smatraju izuzetno bitnim stavkama te da je uloga roditelja ključna kako bi djeca postala samostalna, marljiva, samopouzdana, svjesna vlastitih sposobnosti i ograničenja te mogućnosti koje im se pružaju u današnjem vremenu, zadržavajući pritom vrijednosti stečene u obitelji, poštivajući prije svega sebe i druge u svojoj okolini. Možemo također uočiti kako je većina roditelja upoznata s time koliko njihovo dijete provodi vremena na internetu, koje sve stranice svakodnevno posjećuje i koliko vremena provodi pred ekranom mobitela, računala ili tableta.

Treba svakako pohvaliti i saznanje o tome kako roditelji uz to što preferiraju autoritativni odgojni stil koji podrazumijeva kontrolu nad djetetovim nepoželjnim obrascima ponašanja te pružanje potpore u različitim situacijama nastoje djecu usmjeriti da više vremena provode u krugu obitelji i prijatelja te da slobodno vrijeme iskoriste na produktivan način. Roditeljima je vrlo važna i komunikacija u kojoj nastoje ostvariti odnos povjerenja i iskrenosti. Ovo nam je istraživanje prikazalo percepciju roditelja o potrebi uvođenja medijskog obrazovanja u osnovne škole te o vrijednostima koje se promiču na internetu, iako bi se ubacivanjem određenog broja pitanja otvorenog tipa dobila zasigurno šira i kvalitetnija slika razmišljanja roditelja o utjecaju interneta i društvenih mreža na osobnost njihove djece. Nedostatak u istraživanju je i manjak broja prikupljenih anketa (104) s obzirom na to da su ankete podjeljene u 12 razreda Osnovne škole Ivana Gundulića u Dubrovniku. Veći bi broj prikupljenih anketa prikazao realniju sliku trenutnog razmišljanja roditelja.

Potrebno je spomenuti i postavljene hipoteze istraživanja. Naime, rezultati istraživanja pokazali su sljedeće:

H1. Prema mišljenju roditelja odgojne metode mogu pomoći u oblikovanju osobnosti djeteta.

Postotak slaganje ispitanika s tvrdnjama 1. i 7. o ulozi obitelji u oblikovanju osobnosti djeteta i zadaćama roditelja u odgoju za medije pokazuju nam da je ova hipoteza potvrđena i da roditelji nastoje biti potpora djetetu s obzirom na niz rizika i pritisaka iz okoline i novih medija. Svakako je potrebno spomenuti i rezultate u prvom dijelu istraživanja gdje se jasno može uočiti, prema rezultatima o preferiranju odgojnih stilova, da roditelji planiraju odgojno postupanje prema djetetu.

H2. Roditelji smatraju kako su djeca izrazito podložna utjecaju novih medija i interneta.

Ova je hipoteza također potvrđena, to se može primijetiti u postotcima slaganja ispitanika s tvrdnjama 5. i 6. o prisutnosti novih medija u oblikovanju osobnosti temanipulativnim učincima medija na djetetovo razmišljanje. Važno je istaknuti i da su roditelji svjesni koliko društvene mreže i njihov sadržaj mogu utjecati na djetetovo ponašanje.

H3. Roditelji su svjesni činjenice da je internet ispunjen sadržajem iskrivljenih moralnih vrijednosti koji utječu na djetetovo ponašanje.

Treća hipoteza istraživanja koja govori o iskrivljenim moralnim vrijednostima interneta ovim je istraživanjem potvrđena. Roditelji su slaganjem s tvrdnjom 4.o prilagodbi djeteta iskrivljenim vrijednostima internetskog sadržaja potvrdili da su svjesni namjera novih medija.

Možemo primjetiti kako je osobnost djeteta u rukama roditelja i obitelji, oni trebaju pokazati brigu, predanost i volju u radu s djetetom kada govorimo o ponašanju i razvoju osobnosti. Oni su prvi koji trebaju biti svjesni vlastitog planiranja odgoja, koji svojim primjerom djeci trebaju postati uzor i ukazivati im na ponašanje koje neće podleći manipulacijama društva i novih medija. Iznimno je važno da ih se u obitelji i školi usmjeri na pravilno korištenje novim medijima, kako bi postali samostalni i sposobni korisnici, koji će znati procijeniti, prepoznati i uočiti rizike, opasnosti, mogućnosti, prednosti i nedostatke interneta. Stoga, oblikovanje osobnosti djeteta ovisi o naporu i kontroli roditelja, naročito kada je riječ o utjecaju interneta i društvenih mreža koji obiluju sadržajima neprimjerenim za djecu, iskrivljenim vrijednostima, netočnim informacijama kao i manipulacijama razne vrste od nerealnih fotografija fizičkog izgleda, nasilja u brojnim igricama, videozapisima blogera, manekenki, pjevača i glumaca koji prikazujući vlastiti stil života, nameću djeci nerealne koncepte u koje će lako povjerovati.

8. Zaključak

Dinamika suvremenog života, promjene u odgojnim metodama kao i funkcioniranje unutar obitelji te pristup novim medijima koji je djeci omogućen u bilo kojem trenutku, donosi znatne promjene u njihovom psihofizičkom razvoju. Oblikovanje osobnosti djece danas je u velikoj mjeri uvjetovano željama, načelima i trendovima koje nameće okolina, društvo i mediji. Stoga obiteljski odgoj i roditelji imaju presudnu ulogu u usmjeravanju djeteta, kako bi ono stvorilo zdravu sliku o sebi i svijetu u kojem živi. Obitelj i roditelji kao kamen temeljac na putu razvoja, trebaju pomoći djetetu da bez obzira na pritiske medija i okoline stekne vlastita mišljenja, stavove i iskustva koji se neće lako predati u ruke mogućim manipulacijama. Svjedoci smo kako je uistinu obitelj, bez obzira na krize koje prolazi, uz odgojno-obrazovne ustanove institucija koja uči ispravnom ponašanju, istinskim vrijednostima poput samopoštovanja, dobrote, hrabrosti i marljivosti. Te su osobine potrebne kako bi dijete izraslo u osobu koja će znati samostalno procijeniti što je za njega korisno i dobro te što mu može pomoći u budućnosti.

Važno je spomenuti i ulogu novih medija uz koje današnje generacije odrastaju. Novi su mediji bez obzira na brojne doprinose u komunikaciji, dostupnosti informacijama i saznanjima, obrazovanju i kognitivnom razvoju, na neki način u obitelj unijeli nemir, ali i olakšanje roditeljima. Dijete će svoje slobodno vrijeme radije iskoristiti za surfanje na mobitelima, računalima ili tabletima, umjesto u krugu nablžih, obitelji ili prijatelja. Novi mediji i društvene mreže udaljavaju djecu od stvarnog života i obaveza te ih uvode u virtualnost i nerealnost s kojima se ne znaju nositi.

Sagledamo li rezultate istraživanja, možemo dati zaključak kako je briga i interes roditelja za odgoj djece na visokoj razini. Roditelji smatraju kako oblikovanje osobnosti djeteta ovisi upravo o njima i njihovoj angažiranost u čitavom odgoju. Nadalje, rezultatima istraživanja prikazano je kako vrijednosti koje se promiču u sadržajima novih medija utječu na ponašanje djece te su se roditelji složili i s činjenicom da djeca po njihovom mišljenju vjeruju svim informacijama koje pročitaju. Kada je riječ o odgojnim metodama, roditelje koji su sudjelovali u istraživanju treba pohvaliti s obzirom na to da su pokazali kako su im komunikacija, podrška i potpora prema djeci segmenti koji olakšavaju odnos s djetetom.

U cjelini, rezultati istraživanja donose nam pozitivnu sliku, barem kada je riječ o jednoj dubrovačkoj osnovnoj školi i razumijevanju roditelja o potrebi odgoja za dijete i pravilnog usmjeravanja u svijetu izgubljenih i pomućenih vrijednosti.

9. Literatura

- Agencija za elektroničke medije (2016). Preporuke za zaštitu djece i sigurno korištenje elektroničkih medija.
- Bilić, V., Gjukić, D., Kirinić, G. (2010). Mogući učinci igranja računalnih igrica i videoigara na djecu i adolescente. *Napredak*, 151 (2): 195-213.
- Brajša, P. (1996). *Umijeće razgovora*. Pula: C.A.S.H.
- Ciboci, L., Kanižaj, I. (2011). Kako je nasilje preko medija ušlo u naše domove, 11-34, u: Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D. (ur.), *Djeca medija – od marginalizacije do senzacije*, Zagreb: Matica hrvatska.
- Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš, D., Osmančević, L. (2018). *Obitelj i izazovi novih medija. Priručnik s radnim listićima za roditelje, nastavnike i stručne suradnike* (treće dopunjeno izdanje). Zagreb: Društvo za komunikacijsku i medijsku kulturu.
- Erjavec, K. (2005). Odgoj za medije: od koncepta do školske prakse, 2-30, u: Zgrabljić Rotar, N. (ur.), *Medijska pismenost i civilno društvo*, Sarajevo: Mediacentar.
- Filucci, S. (2019). How to Raise a Good Human in a Digital World, *Common sense media*. Dostupno na: <https://www.common sense media.org/blog/how-to-raise-a-good-human-in-a-digital-world>, stranica posjećena 15.5.2019.
- Isaacs, D. (2012). *Izgrađivanje karaktera: Vodič za roditelje i učitelje*. Split: Verbum.
- Jukić, R. (2013). Moralne vrijednosti kao osnova odgoja. *Nova prisutnost*, 11 (3): 401-417.
- Knezović, K., Maksimović, I. (2016). Manipulativna moć masovnih medija i etičke upitnosti njihova utjecaja na dijete, *Diacovensia: teološki prilozi*, 24 (4): 645-666.
- Krpan, K., Sindik, J., Bartaković, S. (2017). Knjižnica - podrška roditeljima u medijskom opismenjavanju i medijskom odgoju djece. *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 60 (2-3): 265-278.
- Larsen, R. J., Buss, D. M. (2005). *Psihologija ličnosti: domene znanja o ljudskoj prirodi*. Zagreb: Naklada Slap.
- Lebedina-Manzoni, M., Delić, T., Žižak, A. (2001). Dječja percepcija komunikacije u obitelji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 37 (2): 153-170.

- Lister, M., Dovey, J., Giddings, S., Grant, I., Kelly, K. (2009). *New Media – a critical introduction, Second Edition*. New York: Routledge.
- Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (67): 13-15.
- Mandarić, V. (2010). (Ne)odgovornost medija u odrastanju djece i mladih. *Lađa*, 5 (1): 19–34.
- Mandarić, V. (2012). Novi mediji i rizično ponašanje djece i mladih. *Bogoslovna smotra*, 82 (1): 131-149.
- Mandarić, V. (2016). *Zamke i opasnosti u čudesnom svijetu mediji*. Split: Franjevački institut za kulturu mira.
- Medijskapismenost.hr (2017). Mediji, dječji moralni razvoj i percepcija svijeta. Dostupno na: <https://www.medijskapismenost.hr/mediji-djecji-moralni-razvoj-percepcija-svijeta/>, stranica posjećena 20.4.2019.
- Medijskapismenost.hr (2019). Utjecaj Instagrama na zadovoljstvo vlastitim tijelom kod tinejdžerica. Dostupno na <https://www.medijskapismenost.hr/utjecaj-instagrama-zadovoljstvo-vlastitim-tijelom-kod-tinejdzerica/>, stranica posjećena 1.9.2019.
- Miliša, Z., Tolić, M., (2010). Kriza odgoja i ekspanzija suvremenih ovisnosti. *MediAnali*, 4 (8): 135-164.
- Miliša, Z., Zloković, J. (2008). *Odgoj i manipulacija djecom u obitelji i medijima: prepoznavanje i prevencija*. Zagreb: MarkoM usluge.
- Nimac, D. (2010). (Ne)mogućnosti tradicijske obitelji u suvremenom društvu. *Obnovljeni život*, 65 (1): 23-35.
- Osmančević, L. (2015). Pozitivni i negativni medijski sadržaji, 55-59, u: .Brusić, R., Ciboci, L., Kanižaj, I., Labaš. D., Mališa, J., Marković, N., Osmančević, L., Rovis Brandić, A., Vučenović, D. (ur.), *Komunikacija odgoja – odgoj komunicira. Emocionalna i medijska pismenost*, Zagreb: Pragma.
- Palavra, Z. (2012). Značajke virtualnosti u medijima za prijenos tradicionalnih poruka. *MediAnali*, 6 (11): 13-29.
- Pasqualetti, F., Nanni, C. (2005). Novi mediji i digitalna kultura. Izazov odgoju. *Kateheza*, 27 (3): 244-265.

- Poliklinika za zaštitu djece i mladih grada Zagreba (2013). *Istraživanje – Koliko vremena i uz koje rizike djeca provode na internetu i Facebooku*. Dostupno na: <https://www.poliklinika-djeca.hr/aktualno/rijec-ravnateljice/nase-istrazivanje-koliko-vremena-i-uz-koje-rizike-djeca-provode-na-internetu-i-facebooku/>, stranica posjećena 20.5.2019.
- Poliklinika za zaštitu djece mladih i grada Zagreba (2012). *Odgojni stilovi roditeljstva*. Dostupno na: <https://www.poliklinika-djeca.hr/za-roditelje/izazoviroditeljstva/odgojni-stilovi-roditeljstva/>, stranica posjećena 1.9.2019.
- Robotić, P. (2015). *Zamke virtualnog svijeta: zaštita djece i mladih na internetu i prevencija ovisnosti*. JAHS, 1 (2): 81-96.
- Stevanović, M. (2000). *Obiteljska pedagogija*. Varaždinske toplice: Impresum.
- Uldrijan, I. (2011). *Zašto odgajati za medije? Mediji kao "odgojitelji" u doba odgojne krize*, 173-192, u: Labaš, D. (ur.), *Komunikacija i mediji u krizi*, Zagreb: Hrvatski studiji.
- Unicef (2010). *Iskustva i stavovi djece, roditelja i učitelja prema elektroničkim medijima*. Dostupno na: https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Izvjestaj_-_Iskustva_i_stavovi_djece_roditelja_i_ucitelja_prema_elektronickim_medijima.pdf, stranica posjećena 14.5.2019
- Vukasović, A. (2013). *Reafirmacija odgoja – alfa i omega pedagoškoga preporoda*. *Obnovljeni život*, 68 (2): 253-262.
- Zgrabljčić Rotar, N. (2011). *Digitalno doba. Masovni medij i digitalna kultura*. Zagreb: Naklada medijska istraživanja.

10. Prilog

Anketni upitnik

Poštovani roditelji, provodim istraživanje za potrebe izrade diplomskog rada na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Ljubazno Vas molim da ispunite anketni upitnik. Anketa je u potpunosti anonimna, a Vaši osobni podaci i odgovori upotrijebit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Prilikom ispunjavanja anketnog upitnika, molim Vas za Vašu otvorenost i iskrenost kako bi rezultati istraživanja bili konkretni, objektivni, temeljiti i potpuni. Unaprijed Vam zahvaljujem. Nika Vlahinić

Pitanja za anketu

1. Dio Osnovne informacije

1. **Spol:** a) M b) Ž

2. **Koliko godina imate:** a) Do 30 b) 30-40 c) 40-50 d) Preko 50

3. **Koliko djece imate?** a) Jedno b) Dvoje c) Troje d) Četvero i više

4. **Koliko godina ima/imaju Vaše dijete/djeca (upišite)?** _____

2. Dio Odgojne metode i postupanje s djecom

5. Na koji način planirate odgoj svog djeteta?

a) Prilagođavam se djetetu i razgovaram s njim o njegovim/njezinim željama i interesima, nastojim izgraditi odnos povjerenja, te ga pravilno usmjeriti u svakodnevnim situacijama u kojima se nalazi

b) Ono što Ja osobno kao roditelj isplaniram, zamislim i želim od svog djeteta, nastojim da ono ostvari

d) Dopuštam djetetu da radi što želi i ponaša se kako ono samo misli da je najbolje, nastojim mu što više udovoljiti, bez nametanja i primjedbi

e) Vlastite obveze mi ne dopuštaju da planiram i smišljam odgojne metode

f) Nije me pretjerano briga za odgoj djeteta

6. Kako se ophodite sa svojim djetetom? (Moguće više odgovora)

a) Nastojim u odnosu s djetetom biti iskren/a, otvoren/a, te mu pomoći u poteškoćama

b) Slušam svoje dijete, vodim računa o njegovim potrebama, objašnjavam mu svoje motive i iskazujem ljubav

c) Kao roditelj inzistiram na savršenstvu, vlastitim željama i očekivanjima od djeteta, nastojim se postaviti kao strogi autoritet, ne podnosim djetetov nemar i neodgovorno ponašanje

d) Kontroliram sve što dijete svakodnevno radi, postavljam jasne granice, upozoravam dijete na propuste, loše ponašanje i postupke

e) Vrlo malo vremena provodim s djetetom, ne inzistiram i ne postavljam nikakve ni zahtjeve ni uvjete, moje dijete samo odlučuje o vlastitom ponašanju i postupanju

7. Koje osobine najviše cijenite kod svog djeteta/kod svoje djece? Navedite bar dvije!

8. Koja Vam osobina kod Vašeg djeteta/Vaše djece najviše smeta ?Navedite bar dvije!

9. Koji od navedenih odgojnih stilova preferirate:

a) Autoritarni odgojni stil - provođenje strogog nadzora i kontrole u svemu što dijete radi i čime se bavi, postavljanje jasnih granica i očekivanja, te konstantna poslušnost od strane djeteta

b) Permisivan/popustljiv odgojni stil - pretjerana emocionalna osjetljivost, pružanje velike ljubavi i podrške, ne postavljanje nikakvih zahtjeva ni granica, ispunjavanje svih djetetovih želja i ideja

c) Indiferentan/zanemarujući odgojni stil - slaba kontrola i emocionalna hladnoća, nezainteresiranost za dijete i njegove aktivnosti, dijete može u svakom trenutku i bilo gdje raditi što želi i smatra ispravnim

d) Autoritativni odgojni stil – čvrsta kontrola nad djetetovim nepoželjnim obrascima ponašanja uz pružanje ljubavi, empatije, razumijevanja, potpore, topline i suosjećajnosti, poticanje i motiviranje djeteta

10. Koliko Vam je važna svakodnevna komunikacija?

a) Vrlo mi je važna

b) Važna mi je, al se ne opterećujem s time koliko često razgovaram s djetetom

c) Nisam pretjerano zainteresiran/a za komunikaciju s djetetom, ali porazgovaram ako baš moram

d) Komunikaciju uopće ne smatram važnom

11. Kroz komunikaciju nastojim ostvariti:

a) Odnos povjerenja i iskrenosti, u kojem moje dijete jasno iskazuje svoje boli, strahove, brige i radosti

b) Želim izgraditi sasvim korektan odnos s djetetom, bez pretjerane prisnosti i očekivanja

c) Nastojim da dijete u meni vidi podršku i prijatelja, ali da ni meni ni djetetu stalna komunikacija bude opterećenje i nužnost

d) Ne komuniciram s djetetom, ne težim nikakvom ostvarenju

3.DIO Novi mediji, dijete i roditelj

Novi mediji- *predstavljaju spoj novije tehnologije i spajanje više medija u jedno, podrazumijevaju internet, on-line igre i videostranice.*

12. Koliko Vaše dijete dnevno provodi vremena na internetu i novim medijima?

- a) do 1h b) 1-3h c) 3-5h d) 5-8h e) 8h ili više

13. Ograničavate li pristup korištenja novih medija i interneta svom djetetu?

- a) Da b) Ne

14. Razlog zbog kojeg ograničavate djetetu korištenje interneta i novih medija (moguće više odgovora):

- a) Želim da moje dijete provodi više vremena u krugu svoje obitelji, razgovarajući s članovima obitelji
- b) Želim da moje dijete provodi više vremena u društvu prijatelja i školskih kolega
- c) Zbog mogućeg zanemarivanja školskih obveza i drugih izvannastavnih aktivnosti
- d) Zbog moguće pojave ovisnosti i utjecaja koji mogu biti štetni za ponašanje mog djeteta
- e) Zbog mogućeg utjecaja na njegovo fizičko i psihičko zdravlje
- f) Ne ograničavam svoje dijete, može provoditi koliko želi vremena na internetu i društvenim mrežama
- g) Navedite drugi razlog (navedite koji) _____

15. Što Vaše dijete najčešće radi na internetu? (Moguće više odgovora)

- a) Preuzima filmove, serije i glazbu
- b) Traži zanimljive sadržaje i nastoji pronaći nova saznanja koja će mu koristiti za opću kulturu
- c) Koristi internet za ispunjavanje i pomoć pri pisanju školskih zadaća, referata i projekata

- d) Uglavnom je na društvenim mrežama, dopisuje se s prijateljima na (Facebooku, Instagramu, Snapchatu, Twitteru, Viberu, WhatsApp-u)
- e) Posjećuje forume i blogove
- d) Snima videozapis za You Tube
- f) Moje dijete ne koristi internet
- g) Ne znam što dijete na internetu najčešće radi, ne kontroliram ga i ne ispitujem o tome
- h) Navedite još neku od mogućih aktivnosti koje Vaše dijete radi tijekom boravka na internetu, a koji nisu prethodno spomenuti u ponuđenim odgovorima
-

16. Upozoravate li Vaše dijete na opasnosti i negativne sadržaje koji se mogu pronaći na internetu? a)Da b)Ne

Ako ste prethodno odgovorili potvrdno, na što ih najviše upozoravate da moraju pripaziti i obratiti posebnu pozornost tijekom boravka na računalu, tabletu ili mobilnom uređaju? Objasnite!

17. Jeste li primijetili kod svog djeteta da nakon korištenja novih medija i interneta nastoji imitirati određene stilove odijevanja i uspoređivati se s drugim osobama koje ima priliku vidjeti na društvenim mrežama ?

a) Da b) Ne

18. Smatrate li da je potrebno u škole uvesti medijsko obrazovanje ? Ako da, iz kojeg razloga to smatrate korisnim i poželjnim. Objasnite! a)Da b)Ne

Medijsko obrazovanje *podrazumijeva razvijanje kritičkog i analitičkog stava prema medijskim sadržajima, kako bi u svakom trenutku osoba znala prepoznati pozitivne i*

negativne utjecaje i poruke koje dolaze iz medija te da se istodobno zna prema njima postaviti i oduprijeti manipulacijama, lažima i nepotpunim informacijama.

Molim Vas da izrazite svoje stavove o sljedećim tvrdnjama:

1. U potpunosti se slažem
2. Djelomično se slažem
3. Niti se slažem niti se ne slažem
4. Djelomično se ne slažem
5. U potpunosti se ne slažem

19.	Obitelj i roditelji imaju temeljnu ulogu u oblikovanju osobnosti djeteta, oni su ti koji moraju usmjeriti dijete, ukazati mu na ono što je u životu ispravno, korisno i dobro za njega.	1.	2.	3.	4.	5.
20.	Problemi s dječjim ponašanjem i pogrešnim navikama povezani su sa sve manjom kontrolom i nedostatkom komunikacije, te okrenutosti vlastitim osobnim karijerama roditelja.	1.	2.	3.	4.	5.
21.	U suvremenom svijetu prevelika je usmjerenost na izgled i čovjekovu tjelesnost koje su postale istaknute značajke društva.	1.	2.	3.	4.	5.
22.	Vrijednosti koje se promiču na internetskim sadržajima (lagodan život, bogatstvo, luksuz, lijep fizički izgled)postaju oblici za kojima mlado biće sve češće teži i nastoji im se prilagoditi.	1.	2.	3.	4.	5.
23.	Današnje mlade generacije, pa tako i moje dijete nije u potpunosti svjesno manipulativnoga učinka medija, i internetskog sadržaja i ono će dobivene poruke prihvatiti kao poželjne oblike vladanja ili razmišljanja i usvojiti ih kao vlastito uvjerenje.	1.	2.	3.	4.	5.
24.	Novi mediji ulaze u područje oblikovanja osobnosti, izgradnje ličnosti i upravo time postaju potencijalno opasni jer nude iskrivljenu sliku moralnih vrijednosti.	1.	2.	3.	4.	5.
26.	Na roditeljima je najvažnija zadaća da odgoje vlastito dijete koje će se znati samostalno, zrelo i kritički postaviti prema medijskim sadržajima i mogućim manipulacijama unutar istih.	1.	2.	3.	4.	5.